

**UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA**

DIPLOMSKO DELO

EVROPSKI PARLAMENT IN ODLOČANJE V GOSPODARSTVU

Ljubljana, junij 2002

BOŠTJAN GRMOVŠEK

KAZALO

1 UVOD	1
2 EVROPSKE POGODBE	2
2.1 Ustanovitvene pogodbe in njihove dopolnitve	2
2.2 Maastrichtska pogodba	4
2.3 Amsterdamska pogodba	4
2.4 Pogodba iz Nice	5
3 USTANOVE IN ORGANI EVROPSKE UNIJE	6
3.1 Evropski svet	7
3.2 Evropska komisija	7
3.3 Odbor za gospodarske in socialne zadeve	7
3.4 Odbor regij	7
3.5 Evropski parlament	8
3.6 Svet EU ali Svet ministrov	8
3.7 Evropsko sodišče	8
3.8 Računsko sodišče	8
3.9 Evropska centralna banka	9
3.10 Evropska investicijska banka	9
4 EVROPSKI PARLAMENT	9
4.1 Sestava Evropskega parlamenta	10
4.2 Delovanje Evropskega parlamenta	11
4.3 Pristojnosti Evropskega parlamenta	12
4.3.1 Zakonodajne pristojnosti	12
4.3.2 Proračunske pristojnosti	12
4.3.3 Pristojnosti nadzora nad izvrševanjem odločitev	13
5 VPLIV EVROPSKEGA PARLAMENTA NA ODLOČANJE V GOSPODARSTVU PREKO PRORAČUNA	14
5.1 Kratka zgodovina evropskega proračuna	14
5.2 Osnovna načela evropskega proračuna	19
5.3 Proces sprejemanja evropskega proračuna	20
5.4 Sestava evropskega proračuna	22
5.4.1 Izdatki evropskega proračuna	22
5.4.2 Prihodki evropskega proračuna	26
5.5 Evropski razvojni sklad	27

5.6 Proračun Evropske skupnosti za premog in jeklo za leto 2000	27
5.7 Proračun Evropske unije za leto 2002 in primerjava s proračunom za leto 2001	30
6 VPLIV EVROPSKEGA PARLAMENTA NA ODLOČANJE V GOSPODARSTVU PREKO EVROPSKE CENTRALNE BANKE	31
6.1 Ustanovitev Evropske centralne banke	31
6.2 Naloge in cilji Evropske centralne banke	32
6.3 Struktura Evropske centralne banke	33
6.4 Vloga institucij EU pri upravljanju Gospodarske in denarne unije	34
7 SKLEP	36
LITERATURA	39
VIRI	39
PRILOGE	

1 UVOD

Evropski parlament je imel ob ustanovitvi Evropske skupnosti za premog in jeklo, takrat še pod imenom Skupna skupščina Evropske skupnosti za premog in jeklo, relativno nepomembno funkcijo, vendar pa sta se njegova pomen in vpliv do danes močno povečala. Prvi poslanci so bili tako imenovani s strani nacionalnih parlamentov, danes pa jih izbirajo državljani Evropske unije na neposrednih volitvah. Ne smemo pa zanemariti niti dejstva, da se je njihovo število v tem času močno povečalo.

Poleg tega je bila funkcija Parlamenta ob ustanovitvi omejena le na podajanje mnenj, ki jih na koncu Svet ministrov običajno sploh ni upošteval, danes pa je v veljavi načelo soodločanja, s katerim ima Parlament na velikem številu področij zadnjo besedo. Tako je tudi pri neobveznih izdatkih evropskega proračuna.

Tudi v prihodnosti lahko pričakujemo počasno povečevanje pristojnosti Evropskega parlamenta na vseh področjih, saj so razlike med močjo, ki jo ima katerikoli nacionalni parlament, in močjo Evropskega parlamenta še vedno precejšnje. Tako verjetno ni več daleč niti čas, ko bo Evropski parlament sam odločal o celotnem proračunu, kot je to značilno za nacionalne parlamente.

V prvem poglavju podajam kratko zgodovino Evropske unije, preko ustanovitvenih pogodb, ki pomenijo začetne poskuse poenotenja Evrope, do sodobnejših, ki so ta cilj že skoraj uresničile. V drugem poglavju nato nadaljujem s kratko predstavitevijo najpomembnejših organov in ustanov Evropske unije, ki so pomembne predvsem zato, da bralec dobi občutek kako deluje takšna mednarodna organizacija in kakšna je pri vsem tem vloga Evropskega parlamenta.

Z naslednjim poglavjem pa že prehajam k samemu bistvu tega diplomskega dela, saj v njem podrobneje predstavljam sestavo, delovanje in funkcije Evropskega parlamenta. Osrednja tema tega diplomskega dela pa je seveda povezava med le-tem in odločanjem v gospodarstvu, kar je predmet naslednjih dveh poglavij, v katerih je moj namen dokazati, da Evropski parlament vpliva na sprejemanje odločitev v gospodarstvu. Verjetno ni potrebno posebej omenjati, da Evropski parlament vpliva na gospodarske odločitve predvsem preko proračuna, saj na nekaterih področjih neposredno, na drugih pa posredno odloča o tem, koliko sredstev bo šlo za posamezni namen. Tako prav gotovo ni nepomembno dejstvo, koliko sredstev bo v naslednjem letu namenjenih za skupno kmetijsko politiko, koliko za raziskave in koliko za varovanje okolja. V tem poglavju zato predstavljam kratko zgodovino evropskega proračuna, osnovna načela pri njegovem sprejemanju, sestavo proračuna in proces njegovega sprejemanja. Predstavljam tudi sprejeta proračuna za leti 2001 in 2002 ter načrte za prihodnost, ki so predvideni s finančno perspektivo za obdobje od leta 2000 do 2006.

Evropski proračun pa namenja sredstva tudi v tujino in to predvsem v obliki pomoči za gospodarstva držav kandidatk ter za obnovo gospodarstev, ki so bila prizadeta v vojnah. Iz tega dejstva je tudi jasno razvidno, da vpliv Evropskega parlamenta ni omejen le na Evropsko unijo, temveč se širi tudi na ostale evropske države in končno na ves svet.

Nenazadnje se mi zdi vredno omeniti tudi Evropsko centralno banko, ki ima z vodenjem monetarne politike tudi pomemben vpliv na gospodarstvo, ob tem, da je podvržena stalni kontroli s strani Evropskega parlamenta, ki torej tudi preko nje in stalnega nadzora nad njenimi odločitvami in preko potrjevanja njenih najvišjih predstavnikov vpliva na gospodarske odločitve.

Za konec pa v sklepu tega diplomskega dela še enkrat v zelo zgoščeni obliki predstavljam svoje najpomembnejše ugotovitve.

2 EVROPSKE POGODBE

V tej točki nameravam na kratko predstaviti najpomembnejše evropske pogodbe, ki so temelj današnje Evropske unije. Najprej bom predstavil ustanovitvene pogodbe (Pogodba o Evropski skupnosti za premog in jeklo, Pogodba o Evropski skupnosti za atomsko energijo, Rimska pogodba o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti) in njihove kasnejše dopolnitve. Nato pa nameravam nekoliko več pozornosti posvetiti Pogodbi iz Maastrichta, Pogodbi iz Amsterdama in Pogodbi iz Nice.

2.1 Ustanovitvene pogodbe in njihove dopolnitve

Pogodba o Evropski skupnosti za premog in jeklo je bila kot prva evropska pogodba podpisana v Parizu 18. aprila 1951¹. Z njo se je šest evropskih držav (Francija, Nemčija, Italija, Belgija, Nizozemska in Luksemburg) zavezalo, da bodo odstranile različne tržne ovire in ustanovile skupni trg, na katerem bi se lahko premog in izdelki iz jekla ter seveda kapital in delovna sila obeh sektorjev premikali prosto znotraj območja držav članic.

Kot naslednja je bila 25. marca 1957 v Rimu podpisana Pogodba o Evropski skupnosti za atomsko energijo, imenovana tudi Euratom². Njen cilj je bil ustanoviti skupni trg za jedrsko opremo in materiale, poenotiti zakonodajo s tega področja v šestih državah članicah, uvesti skupni sistem dobav materiala, skupni sistem nadzora nad miroljubno uporabo atomske energije in skupne standarde za atomsko varnost ter zaščito prebivalstva pred sevanjem.

---

¹ V veljavo je stopila 25. julija 1952.

² V veljavo je stopila 1. januarja 1958.

Isti datum podpisa in veljavnosti nosi tudi Pogodba o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti, poznana tudi kot Rimska pogodba. Kot "okvirna pogodba" je le-ta nadvladala dosedanje pogodbe, ki so bile bolj specifične. Glavna naloga, zastavljena s to pogodbo, je bila ustanovitev skupnega trga med državami članicami. Pogodba je vključevala (Guide To European Policies, 2000, str. 13):

- ustanovitev carinske unije z ukinitvijo carinskih dajatev, uvoznih kvot in drugih omejitev med državami članicami ter uvedbo skupne carinske tarife nasproti državam, ki niso članice Evropske unije;
- uvedbo štirih osnovnih svoboščin, to je prosti pretok blaga, delovne sile in kapitala ter prosto ustanavljanje in prosto ponujanje storitev s strani neodvisnih oseb in podjetij.

Vse tri do sedaj omenjene pogodbe so bile kasneje večkrat dopolnjene zaradi sprememb, do katerih je prišlo zaradi pogodbe o pristopu Danske, Irske, Velike Britanije in Norveške v EGS. Zaradi negativnega mnenja volivcev na Norveškem so pristopno pogodbo 22. januarja v Bruslju podpisale le prve tri države³.

Pogodbe so dvakrat dopolnili tudi zaradi želje Evropskega parlamenta po večjih pristojnostih pri sprejemanju in nadzorovanju porabe evropskega proračuna. Prva proračunska pogodba je bila tako podpisana 22. aprila 1970. Vendar pa je parlament še vedno menil, da ima premajhne pristojnosti, zato so 22. julija 1975 podpisali še Drugo proračunsko pogodbo⁴. Poleg ustanovitve Računskega sodišča je dala ta pogodba Evropskemu parlamentu ekskluzivno pravico, da razreši Evropsko komisijo v primeru, če obstajajo pomembni razlogi, da se zavrne celoten proračun (Guide To European Policies, 2000, str. 13-14).

Pogodbe so bile nato še dvakrat dopolnjene zaradi pristopa novih članic. Najprej je v EGS vstopila Grčija⁵, nato pa še Španija in Portugalska⁶.

Do pomembnega dopolnila k pogodbam je prišlo še 1. julija 1987, ko je stopila v veljavo t. i. Enotna evropska listina (angl. Single European Act), ki je naložila Evropski komisiji sprejem ukrepov, ki naj bi v obdobju do 31. decembra 1992 omogočili ustanovitev notranjega trga. Poleg tega je uveljavila tudi Evropski svet, sodelovanje držav članic na področju zunanje politike ter socialno in ekonomsko sodelovanje. Potrdila pa je tudi pristojnosti Skupnosti na socialnem, okoljskem, raziskovalnem in tehnološkem področju (Guide To European Policies, 2000, str. 14).

---

³ Pogodba nosi datum veljavnosti 1. januar 1973.

⁴ Prva proračunska pogodba je stopila v veljavo 1. januarja 1971, druga pa 1. junija 1977.

⁵ Pogodba je bil podpisana v Atenah 28. maja 1979 in je stopila v veljavo 1. januarja 1981.

⁶ Pogodbo sta podpisali v Madridu oz. Lizboni 12. junija 1985.

2.2 Maastrichtska pogodba

Povsem novo stopnjo v procesu združevanja Evrope pa predstavlja Pogodba o Evropski uniji, podpisana v Maastrichtu 7. februarja 1992. Ta pogodba je ekonomski pomen nekdanje Evropske skupnosti zamenjala z globalnim pomenom nove Evropske unije. Po členu B te pogodbe ima Unija naslednje cilje (Guide To European Policies, 2000, str. 14-15):

- promovirati uravnotežen in primerljiv ekonomski in socialni razvoj z ustanovitvijo področja brez notranjih mej, z utrjevanjem ekonomskih in socialnih povezav in z ustanovitvijo ekonomske in monetarne unije z enotno valuto;
- utrditi identiteto Unije na mednarodnem področju, predvsem z uveljavitvijo skupne zunanje in varnostne politike, ki vključuje tudi morebitno skupno obrambno politiko;
- utrditi zaščito pravic in interesov narodnosti držav članic z uveljavitvijo državljanstva Unije;
- razviti tesno sodelovanje na področju pravosodja in notranjih zadev;
- vzdrževati pravni red EU (*acquis communautaire*)⁷ in ga nadgrajevati s ciljem zagotavljanja učinkovitosti mehanizmov in institucij Evropske unije.

Evropska unija se je 1. januarja 1995 s priključitvijo Avstrije, Švedske in Finske razširila na 15 članic⁸. Referendum na Norveškem pa spet ni uspel.

2.3 Amsterdamska pogodba

17. junija 1997 so predsedniki držav in vlad petnajstih držav članic v Amsterdamu naredili revizijo Pogodbe o Evropski uniji. Amsterdamska pogodba uveljavlja bolj demokratično Evropo, ter poudarja spoštovanje človekovih pravic in demokratičnih načel s strani držav članic (Guide To European Policies, 2000, str. 15). Velik napredek je narejen tudi na področju prostega pretoka ljudi in na področju učinkovitega boja proti organiziranemu kriminalu. Štirje glavni cilji pogodbe so (Guide To European Policies, 2000, str. 16):

- postaviti pravico do zaposlitve in ostale pravice državljanov v sam center prizadevanj, s skupnim iskanjem rešitev za problem brezposelnosti, ki je ena glavnih težav Evropske unije;
- odstraniti zadnje obstoječe ovire prostemu pretoku in povečati varnost s sodelovanjem držav članic na področju pravosodja in notranjih zadev;

---

⁷ V slovenščini je za *acquis communautaire* več inačic prevodov (Slovenija in Evropska unija: Jezikovni priručnik): **pravni red EU**, ki se uporablja najpogosteje in je uporabljen tudi v tem diplomskem delu, pravni red Skupnosti, pravo Skupnosti, skupnostno pravo, pridobitve Skupnosti, pravna doktrina EU. *Acquis* pomeni celotno zakonodajo, načela, politične usmeritve, sodno prakso Sodišča ES in obveznosti, ki so jih dogovorno sprejele države članice.

⁸ Pogodba je bila podpisana 24. junija 1994 na Krfu.

- omogočiti Evropi večjo vlogo v svetu z zadolžitvijo Evropskega sveta za uveljavitev skupnih strategij Unije in držav članic ter s postavitvijo visokega predstavnika za skupno zunanjo in varnostno politiko (generalni sekretar Sveta) in enote za načrtovanje politike in hitro opozarjanje pod pristojnost Evropskega sveta;
- narediti institucionalno strukturo Unije bolj učinkovito, z upoštevanjem možnosti razširitve Unije na področje vzhodnoevropskih držav.

Z razširitvijo postopka soodločanja⁹ (Parlament/Svet ministrov) in uveljavitvijo večinskega glasovanja v Svetu ministrov je Amsterdamska pogodba že naredila nekaj korakov k uresničitvi zadnjega cilja.

2.4 Pogodba iz Nice

Pogodba iz Nice zaenkrat še ni stopila v veljavo, saj je po podpisu pogodbe potrebna še ratifikacija v Evropskem parlamentu in nacionalnih parlamentih. To naj bi se zgodilo do začetka leta 2003, ker se je EU zavezala, da bo takrat pripravljena na širitev. Pogodba opredeljuje delovanje Unije s 27 članicami (Organi in institucije Evropske unije: Vprašanja in odgovori).

Sedaj pa si pogledajmo nekatere najpomembnejše novosti, ki jih uvaja Pogodba iz Nice. Novosti bodo vplivale na delovanje vseh evropskih institucij, najbolj pa seveda na Evropsko komisijo, Svet ministrov in Evropski parlament.

Od leta 2005 dalje bo tako imela vsaka država članica enega komisarja, vključno z največjimi članicami, ki so imele do sedaj po dva komisarja. Ko bo doseženo število 27 članic, naj bi uvedli tudi rotacijski sistem na podlagi enakopravnosti med članicami. Poleg tega pa predsednik Evropske komisije in komisarji ne bodo več imenovani na položaj, temveč bodo izvoljeni s kvalificirano večino (Organi in institucije Evropske unije: Vprašanja in odgovori).

Število glasov posamezne države članice v Svetu ministrov naj bi po novem odražalo število prebivalstva države, seveda s precejšnjim vplivom političnega faktorja. Največje članice, kot npr. Nemčija, naj bi tako imele po 29 glasov od skupaj 345, medtem ko naj bi Slovenija imela 4 glasove (Organi in institucije Evropske unije: Vprašanja in odgovori). Večje spremembe so predvidene tudi pri samem procesu odločanja v Svetu ministrov. S tem mislim predvsem večje število odločitev, za katere bo zadoščala kvalificirana večina.

Evropski parlament bo imel po novem 740 poslancev (Nemčija 99, Slovenija 7), nova porazdelitev sedežev pa bo uveljavljena s 1. januarjem 2004 (Organi in institucije Evropske unije: Vprašanja in odgovori).

---

⁹ Postopek soodločanja in ostali postopki sprejemanja zakonodaje z vidika Evropskega parlamenta so podrobneje razloženi v nadaljevanju na strani 12.

Na Evropskem in Računskem sodišču do sprememb ne bo prišlo, ker bo imela še naprej vsaka članica enega predstavnika s šestletnim mandatom, Odbor za gospodarske in socialne zadeve in Odbor regij pa bosta imela po novem 344 članov, od tega Slovenija 7 (Organi in institucije Evropske unije: Vprašanja in odgovori).

Predvidena so tudi manj stroga pravila na področju okrepljenega sodelovanja in povečana zaščita skupnih vrednot. Pomembna novost pa je tudi, da bo Bruselj gostitelj vseh zasedanj Evropskega sveta, takoj ko Unija doseže število 18-ih članic.

Ob veliki množici pogodb, ki urejajo ustanovitev in delovanje Evropske unije, je celo v moji glavi, ne glede na to, da sem študent ekonomije, nastala manjša zmeda. Prepričan sem, da večina navadnih državljanov Unije, to je državljanov, ki se niso nikoli lotili nekoliko podrobnejšega preučevanja te institucije, sploh ne ve, kako kompleksna in zapletena je Evropska unija. Tudi sam sem bil še nekaj let nazaj prepričan, da vsaka nova pogodba, ki jo podpišejo, nasledi staro pogodbo, ki preneha veljati. Vendar sem kmalu presenečen ugotovil, da še vedno obstajata tako Evropska skupnost za premog in jeklo kot Euratom, da pa je zmeda še večja, so kot zadnjo dodali še Gospodarsko in denarno unijo, katere seveda ne moremo enačiti z Evropsko unijo.

Dejstvo je, da je v Uniji, ne glede na to, da gre večinoma za visoko razvite države, še vedno določen delež ljudi, ki so zelo slabo ali pa sploh niso izobraženi. Tu imam v mislih predvsem tovarniške delavce in kmete z odročnih področij. Ti verjetno sploh ne vedo, da vsakih pet let volijo poslance v Evropski parlament. Zaradi vsega tega mislim, da bi evropski politiki morali oblikovati Evropsko unijo na bolj enostaven način in jo narediti bolj razumljivo tudi za navadne ljudi. Po drugi strani pa je ta množica pogodb verjetno potrebna za ustvarjanje in vzdrževanje soglasja med vsemi državami članicami, saj verjetno niti dve članici nimata povsem podobnih interesov.

3 USTANOVE IN ORGANI EVROPSKE UNIJE

V nadaljevanju predstavljam ustanove in organe Evropske unije, ki igrajo zelo pomembno vlogo pri sprejemanju odločitev. Razvrščam jih glede na njihov pomen pri odločanju, razmerja med njimi pa prikazujem tudi na sliki 1 na strani 1 v prilogah. Na samem vrhu po pomenu je Evropski svet, ki na nek način poganja vse evropske zadeve. Sledi mu Evropska komisija, ki podaja predloge za ukrepe, ki bi jih bilo potrebno uresničiti. Odbor za gospodarske in socialne zadeve in Odbor regij podajata mnenja glede teh ukrepov, Evropski parlament in Svet ministrov pa nato sprejemata odločitve. Za nadzor nad legalnostjo teh odločitev pa skrbita Evropsko in Računsko sodišče. Zaradi velikega gospodarskega pomena, pa se mi zdita pomembni še Evropska centralna banka in Evropska investicijska banka (Guide To European Policies, 2000, str. 16).

3.1 Evropski svet

Sestavljajo ga predsedniki držav ali vlad članic EU ter predsednik Evropske komisije, na začetek zasedanja pa je vedno povabljen tudi predsednik Evropskega parlamenta. Voditelji sprejemajo najpomembnejše politične odločitve in določajo politične smernice za prihodnost na rednih sestankih, ki potekajo junija in decembra, ter na izrednih sestankih, ki ravno tako potekajo dvakrat letno (marca in oktobra). Izredni sestanki so namenjeni obravnavi aktualnih tem. Voditelji EU pa se v okviru srečanja ponavadi sestanejo tudi z enim od uglednih svetovnih državnikov (Evropska unija na kratko, 2001, str. 2).

3.2 Evropska komisija

Evropska komisija je najpomembnejša ustanova za delovanje evropske integracije. Njena glavna naloga je zagotoviti uresničevanje ustanovitvenih pogodb. Evropska komisija lahko pred Evropskim sodiščem toži vse druge skupne ustanove, državo članico ali pa njeno pravno osebo. Čeprav njene pristojnosti segajo tudi na oblikovanje skupnih politik, velja za izvršilni organ. Komisarji imajo zakonodajno pobudo v prvem stebru, kar pomeni, da Svet ministrov sam, brez predloga Evropske komisije, zakonodaje ne more sprejeti. Evropska komisija je na določenih področjih celo zakonodajalec (varovanje konkurence, državne pomoči), njena vloga pa je ključna tudi na področju sklepanja mednarodnih sporazumov, in sicer se Evropska komisija pogaja v imenu članic, ki morajo nato v Svetu ministrov dogovor potrditi (Evropska unija na kratko, 2001, str. 3).

3.3 Odbor za gospodarske in socialne zadeve

Ustanovljen je bil že z Rimsko pogodbo, kot posvetovalni organ na področju širših družbenih in gospodarskih vprašanj. Ima 222 predstavnikov držav članic EU in predstavlja skupino delodajalcev, delavcev ter različnih interesnih skupin. Odbor izdaja mnenja, ki jih morata Svet ministrov in Evropska komisija upoštevati pri pripravi nekaterih zakonodajnih predlogov, pred njihovim sprejemom (Evropska unija na kratko, 2001, str. 5).

3.4 Odbor regij

Ustanovljen je bil na podlagi Maastrichtske pogodbe leta 1994. Njegova temeljna naloga je svetovati Svetu ministrov in Evropski komisiji na področju regionalnih in lokalnih zadev, ter omogočiti predstavnikom regionalnih oblasti sodelovanje pri oblikovanju integracijske politike, tako da bo ta najboljše ustrezala potrebam regij in lokalnih skupnosti (Evropska unija na kratko, 2001, str. 5).

3.5 Evropski parlament

Evropski parlament sestavljajo neposredno izvoljeni poslanci, ki prihajajo iz držav članic. Je nadzorni in posvetovalni organ. Klasično zakonodajno funkcijo izvaja v omejenem obsegu, torej le skupaj s Svetom ministrov. Poslanci se združujejo glede na strankarsko pripadnost in ne na nacionalni osnovi.

Evropski parlament zaradi pomena, ki ga ima v tem diplomskem delu, podrobneje predstavljam v nadaljevanju.

3.6 Svet EU ali Svet ministrov

Sestavljajo ga ministri držav članic EU, pristojni za področje, ki ga na posameznem srečanju obravnavajo. Je najpomembnejša institucija EU v procesu sprejemanja odločitev. Zunanji ministri sestavljajo najpomembnejši svet, ki se imenuje Svet za splošna vprašanja. Poleg dela na svojem področju namreč usklajuje tudi delo vseh drugih ministrskih srečanj. Kot primarni zakonodajni organ Svet ministrov sprejema različne pravne akte, med katerimi so najpomembnejše uredbe. Sprejema tudi smernice, odločbe, mnenja in priporočila. Odloča praviloma s kvalificirano večino, razen nekaterih izjem, kjer je potrebno soglasje, za nekatere odločitve pa zadošča celo navadna večina. Zasedanje Sveta ministrov vodi predsedujoča država, na tem položaju pa se članice menjajo vsakih šest mesecev. Pomembno telo Sveta je COREPER (Odbor stalnih predstavnikov pri Svetu ministrov). Gre za odbor veleposlanikov držav članic, ki pripravljajo seje posameznih svetov in sprejmejo kar 90 % vseh odločitev Sveta ministrov (Evropska unija na kratko, 2001, str. 1-2).

3.7 Evropsko sodišče

Evropsko sodišče skrbi za pravilno razlago in izvajanje ustanovnih pogodb in druge evropske zakonodaje. To sodišče je temeljnega pomena za delovanje in razvoj EU, njegova razlaga skupne zakonodaje pa krepi evropsko integracijo. Vsaka članica imenuje enega sodnika, ti pa nato praviloma odločajo v senatih. Stranke v postopku so lahko vse evropske ustanove in države članice. Poleg evropskega sodišča deluje tudi sodišče prve stopnje, kjer med drugim rešujejo delovne spore ter spore med pravnimi osebami članic in Evropsko komisijo (Evropska unija na kratko, 2001, str. 4).

3.8 Računsko sodišče

Računsko sodišče nadzira porabo denarja iz evropskega proračuna in finančno poslovanje vseh teles, ki jih je ustanovila EU. Sodniki vsako leto objavijo letno poročilo o delu, pred Svetom ministrov in Evropskim parlamentom pa morajo predstaviti letno poročilo o

izvrševanju proračuna za določeno leto. Evropske ustanove in organi v državah članicah morajo sodelovati z računskim sodiščem in na zahtevo izročiti relevantne dokumente (Evropska unija na kratko, 2001, str. 4).

3.9 Evropska centralna banka (ECB)

ECB je glavna in neodvisna denarna oblast, ki odloča o denarni politiki. Glavni cilj, ki mu ECB sledi pri izvajanju denarne politike, je čim nižja inflacija. Njena vloga pa se s fizično uvedbo evra 1. januarja 2002 še krepi (Evropska unija na kratko, 2001, str. 4-5)

Podrobnejša predstavitev Evropske centralne banke sledi v nadaljevanju.

3.10 Evropska investicijska banka (EIB)

EIB posoja denar javnemu in zasebnemu sektorju v državah članicah in drugih z Unijo povezanih državah, seveda na nepridobitni podlagi. Posojila so namenska in praviloma financirajo projekte do višine 50 % njihove vrednosti. Najdejavnija je na področjih telekomunikacij in transporta, ravno za ti dve področji pa je tudi Slovenija dobila največ posojil (Evropska unija na kratko, 2001, str. 5).

Priznati moram, da me ob tolikšnem številu različnih organov in institucij preseneča, da je v Evropski uniji pri sprejemanju odločitev tako malo zamud. Vsako odločitev morajo namreč pred sprejemom obravnavati vsaj trije ali štirje organi, od katerih ima vsak določene pripombe. Z vidika racionalnosti pa vseeno dvomim v potrebnost vseh teh organov. Če so že ustanovili Evropski parlament, mislim da bi morali večino odločitev prenesti nanj, saj bi tako prihranili čas in denar. Seveda pa se ostali organi, še posebej tisti, ki imajo večjo moč od Parlamenta, ne bodo prav kmalu strinjali s tako radikalno rešitvijo.

4 EVROPSKI PARLAMENT

Uradno je Evropski parlament dobil svoje ime šele z Enotno evropsko listino leta 1986, čeprav so ga neuradno tako imenovali že od leta 1962. Prvič je zasedal 10. septembra 1952 pod nazivom Skupna skupščina Evropske skupnosti za premog in jeklo in je imel 78 članov, ki so bili imenovani s strani nacionalnih parlamentov. Z začetkom delovanja Evropske gospodarske skupnosti in Evropske skupnosti za atomsko energijo leta 1958 se je Skupščina razširila na 142 članov in v tej obliki prvič zasedala 19. marca 1958 v Strasbourgu. Dva dni kasneje se je preimenovala v Evropsko parlamentarno skupščino. Čeprav sta neposredne volitve v Evropski parlament predvideli že Pariška in Rimska pogodba, so se prve neposredne volitve zgodile šele leta 1979, ko so prvič izvolili 410 poslancev v Evropski parlament. Pred

kratkim pa je v skladu z Amsterdamsko pogodbo Evropski parlament dobil tudi možnost, da pripravi predlog neposrednih splošnih volitev v skladu z enotnim postopkom v vseh državah članicah (Organi in institucije Evropske unije: Evropski parlament).

Ker pa se volilni sistemi med članicami močno razlikujejo, od večinskih sistemov na eni strani do kombiniranih in proporcionalnih na drugi strani, močno dvomim, da bomo v bližnji prihodnosti dočakali volitve v Evropski parlament po enotnem postopku. Možno je seveda, da se motim, vendar pa se mi res ne zdi verjetno, da bi v neki državi uporabljali različna volilna sistema za volitve v nacionalni parlament in Evropski parlament. To bi namreč privedlo do še večje zmede med ljudmi, ker jih večina sploh ne pozna volilnega sistema, po katerem volijo.

Evropski parlament predstavlja po besedah Rimske pogodbe iz leta 1957 združena ljudstva različnih držav v Evropski skupnosti. 626 predstavnikov namreč v Evropskem parlamentu zastopa približno 375 milijonov evropskih državljanov iz 15-ih držav. Sedež ima v Strasbourgu (The European Parliament, 2000, str. 1).

Evropski parlament je po načelu neposredne in splošne volilne pravice voljen vsakih pet let. Njegova vpliv in moč sta se z različnimi pogodbami vseskozi povečevala, še posebej z Maastrichtsko in Amsterdamsko pogodbo, ki sta njegovo zgolj posvetovalno vlogo nadgradili v zakonodajno vlogo, s podobnimi pristojnostmi, kot jih imajo nacionalni parlamenti.

Reforme, ki se tičejo Evropskega parlamenta, pokrivajo štiri področja (Treaty of Amsterdam: what has changed in Europe, 1999, str. 21-22):

- Parlament lahko sam določa pravila za svoje poslance, na podlagi sprejema mnenja Evropske komisije in soglasne potrditve s strani Sveta ministrov.
- Parlament ima tudi večjo vlogo pri imenovanju Evropske komisije, tako da mora danes, za razliko od preteklosti, ko so poslanci podali le mnenje glede predsednika Evropske komisije, Evropski parlament najprej potrditi nominacijo, nato pa mora potrditi še imenovanje Komisije kot celote.
- Zakonodajne pristojnosti po postopku soodločanja so bile poenostavljene in razširjene, tako da sedaj Svet ministrov ne more več sprejeti zakona, ki je podvržen temu načelu, brez soglasja Parlamenta.
- Pristojnosti glede nadzora proračuna so bile ravno tako razširjene in vključujejo tudi skupno zunanjo in varnostno politiko.

4.1 Sestava Evropskega parlamenta

Evropski parlament ima torej 626 poslancev, ki delujejo v osmih poslanskih skupinah, največji pa sta Evropska ljudska stranka in Socialisti. Vsaka država ima določeno število poslancev (Nemčija 99, Luksemburg 6), ki pa niso predstavniki države, v kateri so bili

izvoljeni, temveč zastopajo interese evropskih političnih strank. Te so večnacionalne in delujejo v skladu s programom, sprejetim na evropski ravni (Evropska unija na kratko, 2001, str. 2).

Z vsakimi volitvami se nekoliko poveča tudi število žensk v Evropskem parlamentu. Tako so imele ženske poslanke leta 1979 16,5-odstotni delež, ki pa se je na volitvah leta 1999 povečal na skoraj 30 % (The European Parliament, 2000, str. 7).

4.2 Delovanje Evropskega parlamenta

Evropski parlament je edina institucija EU, ki se srečuje in razpravlja na očeh javnosti, svoje razprave, mnenja in rešitve pa objavlja v uradnem glasilu, ki se imenuje Uradni list Evropskih skupnosti¹⁰. Njegova glavna naloga od ustanovitve Evropske skupnosti za premog in jeklo dalje je, da izvaja javni nadzor nad pooblastili, ki jih imajo Komisija in ostale institucije EU. Zaseda dvanajstkrat letno v Strasbourgu, kjer ima tudi sedež, medtem ko so seje parlamentarnih odborov (17 stalnih odborov) vedno v Bruslju, zaradi lažjih stikov z Evropsko komisijo in Svetom ministrov. Parlament ima tudi sekretariat s sedežem v Luksemburgu.

Plenarna zasedanja vodi predsednik, ki ga poslanci izvolijo z navadno večino, zastopa pa tudi Parlament ob uradnih priložnostih in v mednarodnih odnosih. Poleg tega predseduje tudi sestankom parlamentarnega biroja (The Bureau) in konferenci predsednikov (The Conference of Presidents). Biro je regulativno telo, odgovorno za proračun parlamenta in za administrativne, organizacijske in kadrovske zadeve. Konferenca predsednikov pa združuje predsednika parlamenta in vodje političnih skupin ter je politično vodstveno telo, ki med drugim sestavlja dnevni red plenarnih zasedanj in urnik dela parlamentarnih teles (The European Parliament, 2000, str. 23).

Sekretariat organizira delo parlamenta, vodi pa ga generalni sekretar. Ima približno 3.500 zaposlenih in kar tretjina tega osebja skrbi za prevode in interpretacijo besedil v 11 uradnih jezikov EU (The European Parliament, 2000, str. 25).

Evropski parlament sprejema zakonodajo po naslednjem postopku. Najprej parlamentarni odbor, ki je pristojen za posamezno področje, imenuje enega od poslancev za zastopnika (rapporteur) in ta nato pripravi osnutek poročila o zakonodajnem predlogu Evropske komisije. Ta osnutek je nato predmet razprave v parlamentarnem odboru, ki o njem glasuje in ga po potrebi dopolni. Na koncu se poročilo obravnava še na plenarnem zasedanju Parlamenta, kjer pred glasovanjem ponavadi pride še do nekaterih dopolnitev. Po glasovanju pa je uradno znano, ali je Parlament zakonodajni predlog sprejel ali zavrnil (The European Parliament, 2000, str. 9).

---

¹⁰ Official Journal of the European Communities.

4.3 Pristojnosti Evropskega parlamenta

Kot vsi ostali parlamenti ima tudi Evropski parlament tri temeljne skupine pristojnosti, in sicer zakonodajne pristojnosti, proračunske pristojnosti in pristojnosti nadzora nad izvrševanjem odločitev. Do takšnih pristojnosti je prišel parlament v zadnjih desetletjih z dopolnili k ustanovitvenim pogodbam (The European Parliament, 2000, str. 10).

4.3.1 Zakonodajne pristojnosti

Postopki sprejemanja zakonodaje so štiri (Slovenija in Evropska unija: Jezikovni priročnik):

- Postopek posvetovanja je najstarejši zakonodajni postopek, po katerem lahko Parlament posreduje svoje mnenje o predlogih zakonodajnih aktov Komisiji oz. Svetu, to mnenje pa zanj ni obvezujoče.
- Postopek sodelovanja daje Parlamentu že nekoliko večje pristojnosti, saj Komisija in Svet lahko upoštevata njegove predloge, ali pa tudi ne.
- Postopek soodločanja krepi vlogo Evropskega parlamenta v zakonodajnem postopku, ker mu daje možnost uporabe veta pri sprejemu določenega zakonskega akta.
- Postopek soglasja pa daje Evropskemu parlamentu pravico do veta tudi na nekaterih področjih, ki niso povsem zakonodajne narave (potrebno je njegovo soglasje za vse pridružitvene sporazume in sporazume o polnopravnem članstvu, še preden o tem odloča Svet ministrov).

Najpomembnejša pristojnost je prav gotovo uvedba postopka soodločanja (Maastrichtski sporazum) s Svetom ministrov, po katerem lahko poslanci blokirajo sprejem evropske zakonodaje. Ta postopek se trenutno uporablja na področjih prostega pretoka delovne sile, ustvarjanja notranjega trga, na področjih raziskav in tehnološkega razvoja ter tudi na področjih okolja, varstva potrošnikov, izobraževanja, kulture in zdravstva (The European Parliament, 2000, str. 11). Sporazum iz Nice pa predvideva še nadaljnjo razširitev uporabe tega postopka, s katerim je Evropski parlament skupaj s Svetom ministrov že postal sozakonodajni organ.

4.3.2 Proračunske pristojnosti

Evropski parlament ima pomembne pristojnosti pri sprejemanju evropskega proračuna in pri nadzoru njegove porabe. Proračun ne more biti sprejet brez soglasja Parlamenta, poleg tega pa morajo poslanci potrditi tudi poročilo Evropske komisije o izvrševanju proračuna za preteklo leto¹¹.

---

¹¹ Zaradi zavrnitve poročila o porabi je leta 1999 odstopila Santerjeva komisija.

Proračunske pristojnosti so v bistvu razdeljene med Evropski parlament in Svet ministrov. Parlament ima glavno vlogo pri porabi sredstev za regije, pri boju proti brezposelnosti, pri kulturnih in izobraževalnih programih ter pri sredstvih za humanitarno pomoč in pomoč beguncem. Pri porabi za kmetijstvo pa ima glavno besedo Svet ministrov.

Parlament lahko zavrne proračun kot celoto in zahteva ponovni začetek postopka sprejema, v kolikor se s Svetom ministrov po dveh branjih ne moreta zediniti glede izdatkov proračuna. Proračun namreč postane veljaven, šele ko ga podpiše predsednik parlamenta.

Parlament po sprejemu proračuna nadzira tudi porabo javnih sredstev preko Odbora za nadzor proračuna. Odbor nadzoruje upravljanje s sredstvi, izboljšuje sistem preprečevanja, odkrivanja in kaznovanja prevar in nadzoruje, če je Evropska komisija s porabo dosegla najboljše možne rezultate.

4.3.3 Pristojnosti nadzora nad izvrševanjem odločitev

Evropski parlament opravlja demokratični nadzor nad vsemi aktivnostmi Unije. Med drugim imenuje varuha človekovih pravic, ustanavlja pa lahko tudi preiskovalne komisije, kar je storil na primer v primeru "bolezni norih krav". Kot sem omenil že na začetku te točke, ima Parlament zelo pomembno vlogo pri imenovanju Evropske komisije, od potrditve nominacije za njenega predsednika do glasovanja o zaupnici celotni Komisiji. Parlament lahko tudi prisili Evropsko komisijo k odstopu. Z uvedbo postopka soodločanja ima Parlament tudi večji vpliv na Svet ministrov. Preko odborov za zunanje zadeve, človekove pravice ter skupno varnostno in obrambno politiko vpliva tudi na skupno zunanjo in varnostno politiko, nič manj pomemben pa ni tudi njegov vpliv na sodelovanje držav članic na področju pravosodja in notranjih zadev. Tu gre predvsem za področja imigracije, zasvojenosti z drogami, poneverb in mednarodnega kriminala (The European Parliament, 2000, str. 14).

Evropski parlament pa je pomemben tudi zaradi demokratičnega nadzora nad Ekonomsko in monetarno unijo in preko nje nad Evropsko centralno banko. ECB je popolnoma samostojna pri izvrševanju monetarne politike, tako da lahko svobodno določa kratkoročne obrestne mere in uporablja druge monetarne instrumente, s ciljem doseči čim večjo stabilnost evra. Kljub vsemu pa je ta neodvisnost le operativna, ker je ECB podvržena nadzoru s strani Evropskega parlamenta (The European Parliament, 2000, str. 17).

Glede na to, da je Evropska unija združba držav, v kateri se precej odločitev ne sprejema več na nivoju posamezne države, temveč centralno, se mi zdi vsekakor prav, da obstaja tudi Evropski parlament. Problem je le v tem, da zaradi močnega odpora drugih organov zelo počasi pridobiva pristojnosti, ki mu po mojem mnenju pripadajo, če upoštevam pristojnosti, ki jih imajo nacionalni parlamenti. Še najbolj problematična se mi zdijo področja, kjer ima Parlament le pravico podajanja mnenj. Glede na to, da teh mnenj Svetu ministrov in Evropski komisiji sploh ni potrebno upoštevati, se mi zdi popolna izguba časa, da poslanci o tem sploh

odločajo. Glede na to, da gre že čez dve leti pričakovati močno širitev Evropske unije, pa pričakujem, da za normalno delovanje te institucije ne bodo zadoščale zgolj spremembe, predvidene s Pogodbo iz Nice, kajti nesoglasja znotraj Unije bodo zaradi pristopa manj razvitih držav precej večja. S tem bo odločanje Evropskega sveta in Sveta ministrov precej oteženo in preprosto ne vidim druge rešitve, kot da se še več odločitev privede pod pristojnost Parlamenta.

5 VPLIV EVROPSKEGA PARLAMENTA NA ODLOČANJE V GOSPODARSTVU PREKO PRORAČUNA

EU zbira prihodke za lasten proračun in ostale finančne operacije na različne načine. Najbolj pomemben način zbiranja sredstev je zagotovo preko proračunskega postopka. Proračun je politično najbolj izpostavljena točka evropskih integracijskih procesov, ki je v zgodovini vedno znova vzbujal politične strasti. Kljub vsemu pa moramo priznati, da je proračunska poraba Skupnosti sorazmerno skromna. Tako je leta 1998 evropski proračun znašal približno 90 milijard evrov, kar je nekaj več kot 1 % bruto domačega proizvoda (BDP) vseh držav članic ali približno 2,5 % celotne javne porabe držav EU (Proces odločanja in proračun Evropske unije: Proračun Evropske unije). Temu je krivo predvsem dejstvo, da je največji delež javne porabe, ki ga sestavljajo obramba, šolstvo, zdravstvo, socialna varnost, itd. še vedno v domeni držav članic ali, povedano drugače, na ramenih nacionalnih proračunov.

Glede na zgoraj napisano vsekakor drži, da imajo nacionalni parlamenti precej večji vpliv na gospodarstvo kot Evropski parlament, vsaj če sodimo po velikosti evropskega proračuna, ki predstavlja skoraj zanemarljiv delež celotne javne porabe v EU. Res pa je tudi, da se ta delež počasi veča, ker se z vsako pogodbo, ki jo podpišejo evropski funkcionarji, nekoliko več področij prenese pod pristojnost evropskega proračuna. Največji vpliv ima evropski proračun prav gotovo na področju kmetijstva, saj je kmetom namenjena skoraj polovica proračuna, ne smemo pa zanemariti niti izdatkov za raziskave, ekologijo in za subvencije železarski in premogovniški industriji.

5.1 Kratka zgodovina evropskega proračuna

Osnovne proračunske mehanizme sta vzpostavili že Pariška in Rimska pogodba, na podlagi katerih je prišlo do ustanovitve Evropske skupnosti za premog in jeklo ter Evropske gospodarske skupnosti. Ti mehanizmi so ostali praktično nespremenjeni do leta 1970, proračun pa se je v tem obdobju financiral z neposrednimi prispevki držav članic, ki so bili individualno določeni.

Za to obdobje je značilna tudi popolna prevlada Sveta ministrov v procesu sprejemanja proračuna. Svet je namreč na podlagi predhodnega osnutka proračuna, ki ga je pripravila Evropska komisija, izdelal osnutek proračuna¹² in proračun po sprejetju tudi razglasil za veljavnega. Pri tem pa je lahko, ali pa tudi ne, upošteval pripombe Parlamenta.

Šele leta 1965, tri leta po tem, ko so v proračun Skupnosti vnesli tudi izdatke za skupno kmetijsko politiko, je Komisija pripravila nekaj predlogov za financiranje te politike, med drugimi sistem lastnih sredstev in povečanje pristojnosti Parlamenta pri sprejemanju proračuna.

Potrebna so bila štiri leta pogajanj, preden so se 22. aprila 1970 v Luksemburgu dogovorili za postopno povečanje pristojnosti Parlamenta, ki je odtlej lahko spreminjal razdelitev izdatkov, še vedno pa ni mogel vplivati na celotni znesek izdatkov. Svet ministrov je te spremembe lahko zavrnil le s kvalificirano večino. Določbe te pogodbe so dopolnili po letu 1975, ko so povečali pristojnosti Parlamenta, izdatke pa razdelili na obvezne in neobvezne. Parlament je dobil zadnjo besedo pri neobveznih izdatkih, ob tem, da ni prekoračil maksimalne stopnje rasti, Svet ministrov pa je odločal o obveznih izdatkih. Poleg tega je proračun po novem razglasil za veljavnega predsednik parlamenta s svojim podpisom in ne več predsednik Sveta ministrov (The Community budget: The facts in figures, 2000, str. 25).

V Luksemburgu so se dogovorili tudi za zamenjavo neposrednih prispevkov z lastnimi sredstvi skupnosti, kar naj bi Evropski skupnosti omogočilo finančno neodvisnost. Dodelili so ji fiskalne prihodke iz naslova pobranih prelevmanov za kmetijske izdelke, iz naslova pobranih carin ter iz naslova davka na dodano vrednost (DDV) v višini največ 1 % na harmonizirano davčno osnovo (Mavko, 2001, str. 3). Pogodba iz leta 1975 pa je Parlamentu omogočila tudi zavrnitev proračuna.

Po seriji proračunskih kriz v 80-tih letih in očitni neučinkovitosti obstoječega sistema lastnih sredstev so bile države članice Evropske skupnosti prisiljene skleniti nov sporazum o financiranju proračuna. Podpisali so ga junija 1984, vseboval pa je naslednje pomembne elemente (Proces odločanja in proračun Evropske unije: Proračun Evropske unije):

- Sprejeta so nova proračunska pravila, ki imajo za nalogo zagotoviti proračunsko disciplino v Evropski skupnosti.
- Prispevki Velike Britanije v skupni evropski proračun se zmanjšajo.
- V dogovoru iz Fontainebleauja se države članice zavežejo, da bodo od leta 1986 dalje plačevale višje prispevke iz naslova DDV (z 1 % povečajo na 1,4 % DDV).

Ker pa je sporazum vseboval premalo radikalnih rešitev, da bi lahko rešil globoko proračunsko krizo, so Svet ministrov, Evropska komisija in Evropski parlament leta 1988, na

---

¹² Angleški izraz preliminary draft budget v tem delu prevajam kot predhodni osnutek proračuna, draft budget pa kot osnutek proračuna.

podlagi t. i. paketa Delors I¹³, ki ga je februarja 1987 predstavila Evropska komisija, v Bruslju podpisali nov sporazum, in sicer “Medinstitucionalni sporazum o proračunski disciplini in izboljšanju proračunske procedure”, s katerim so se dogovorili tudi o prvi finančni perspektivi za obdobje 1988-1992¹⁴. Vse tri institucije so se zavezale, da bodo (Proces odločanja in proračun Evropske unije: Proračun Evropske unije):

- zagotovile sistem, ki bo bolj dosledno zagotavljal proračunsko disciplino;
- povečale deleže določene postavke na strani proračunske porabe;
- zagotovile Veliki Britaniji kontinuiteto pri posebnih proračunskih olajšavah;
- povečale lastne proračunske vire s tem, da bodo v ES uvedli nov način financiranja na osnovi velikosti in rasti bruto nacionalnega proizvoda (BNP)¹⁵ po tržnih cenah vsake države članice posebej. Vsaka država članica bo torej prispevala v ta vir sredstva izključno glede na svoj trenutni gospodarski položaj.

Sprejete reforme so se kasneje izkazale za dokaj učinkovite, še posebej kar se tiče doseganja treh glavnih ciljev, ki so predvidevali disciplinirano rast izdatkov, izboljšanje proračunske procedure in upravljanja s proračunom ter zagotovitev zadostnega obsega lastnih sredstev. Rezultati na področju rasti izdatkov so bili tako še boljši od predvidenih. Sredstva za strukturne sklade so v obdobju 1987-1993 uspeli podvojiti, izdatke za kmetijstvo pa so uspeli zadržati pod napovedanim nivojem, kljub združitvi Nemčije. K temu so nenazadnje močno pripomogle tudi dobre gospodarske in tržne razmere. Tudi na področju izboljšanja proračunske procedure in upravljanja s proračunom so dosegli dobre rezultate, saj je bil proračun vsako leto sprejet v zahtevanem roku, brez večjih razhajanj med za to pristojnimi institucijami. Prav tako pa so se izkazali na področju finančnih sredstev, saj so zbrana lastna sredstva zadoščala, kljub temu, da so meje porabe večkrat dvignili. Pojavljati pa se je začel problem upadanja lastnih sredstev v primerjavi z najpomembnejšim proračunskim virom, ki je bil v tem obdobju še vedno DDV (glej tabeli 3 in 4 na straneh 8 in 9 v prilogah).

Zaradi že omenjenega zadovoljstva z rezultati, ki jih je prinesla prva finančna perspektiva, je Evropska komisija v začetku leta 1992 podala predlog za novo finančno perspektivo za obdobje 1993-1999 (paket Delors II), ki je upošteval tudi cilje, zastavljene s Pogodbo o Evropski uniji iz Maastrichta. Zaradi slabšega gospodarskega položaja so podaljšali obdobje trajanja finančne perspektive s petih na sedem let, kljub vsemu pa je predlog predstavljal nadaljevanje reform, zastavljenih s prvo finančno perspektivo.

Predlog Evropske komisije za drugo finančno perspektivo je dobil soglasje Evropskega sveta na srečanju v Edinburgu decembra 1992, največji pomen pa so dali strukturnim operacijam v regijah z najslabšim položajem, zunanjemu delovanju in tudi notranjim politikam. V

¹³ Paket nosi ime po takratnem predsedniku Evropske komisije.

¹⁴ Prvo finančno perspektivo in proračune sprejete na njeni podlagi v tem obdobju predstavljam v tabelah 3 in 4 v prilogah.

primerjavi s prejšnjim obdobjem so se dogovorili tudi za postopno zmanjšanje stopnje DDV, ki jo morajo članice odvajati v evropski proračun, in povečanje deleža zbranih sredstev s četrtim virom, torej z BNP. V spodnji tabeli prikazujem strukturo prihodkov proračuna EU v obdobju 1993-1999, iz katere je jasno razvidno zmanjševanje deleža sredstev, zbranih z DDV v primerjavi s četrtim virom.

Tabela 1: Struktura prihodkov proračuna EU v obdobju 1993-1999 (v %)

Vrsta prihodka	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Lastni viri	20,3	20,6	21,3	19,1	18,8	16,7	16,1
DDV	54,0	51,9	57,8	51,3	45,5	39,7	35,5
Četrti vir (BNP)	25,7	27,5	20,9	29,6	35,7	43,6	48,4

Vir: Agenda 2000: Financing the European Union – Commission Report on the Operation of Own Resources System, str. 9.

Vrh Evropskega sveta v Edinburgu pa je prinesel tudi nekatere spremembe, zaradi katerih je bilo potrebno skleniti nov medinstitucionalni dogovor, ki je bil dokončno sprejet 29. oktobra 1993, uveljavlja pa v osnovi enaka načela upravljanja finančne perspektive kot prejšnji dogovori, z nekaterimi popravki, ki naj bi omogočili izboljšanje sodelovanja med institucijami in večjo proračunsko disciplino.

Proces sprejemanja proračuna so dopolnili z dvema pomembnima stopnjama, in sicer s sestankom vseh treh odločujočih institucij glede prioritet naslednjega finančnega leta, še preden Komisija pripravi predhodni osnutek proračuna, ter z usklajevalnim sestankom Evropskega parlamenta in Sveta ministrov glede obveznih izdatkov, do katerega pa mora priti najkasneje na dan, ko Svet ministrov sprejme osnutek proračuna (The Community budget: The facts in figures, 2000, str. 62).

Medinstitucionalni dogovor uvaja tudi postopek negativnega soodločanja (principle of negative co-decision), po katerem se predlog Evropske komisije šteje za sprejet, v kolikor se Svet ministrov in Evropski parlament ne uspesta dogovoriti glede dopolnitve oziroma zavrnitve predhodnega osnutka proračuna. Dogovor pa uvaja tudi nekaj novih načel za izboljšanje proračunske discipline (The Community budget: The facts in figures, 2000, str. 63).

Seveda je bilo potrebno upoštevati tudi stalno širjenje Evropske unije, zaradi česar so na medinstitucionalnem sestanku 29. novembra 1994 dopolnili dogovor, ki je bil sprejet oktobra 1993, in povečali sredstva, določena s finančno perspektivo, kar je bilo potrebno zaradi pristopa Avstrije, Finske in Švedske k Evropski uniji. Popravljen finančno perspektivo sta Svet ministrov in Evropski parlament sprejela decembra 1994. V skladu s tem je prišlo do

¹⁵ Gre za t. i. četrti vir financiranja proračuna, ki se izračunava na osnovi deleža BNP posamezne države, ki ga zavzema v skupnem BNP. Na ta način naj bi dosegli, da bi bolj sposobni v proračun dejansko plačevali več.

povečanja izdatkov za skupno kmetijsko politiko v višini 74 % relativnega BNP treh novih članic, povečanja izdatkov za strukturne sklade, povečali pa so tudi izdatke za notranje politike, zunanje delovanje in administrativne izdatke¹⁶ (The Community budget: The facts in figures, 2000, str. 63).

Julija 1997 je Evropska komisija izdala dokument "Agenda 2000: For a Stronger and Wider Union", v katerem je predstavila načrtovane reforme skupne kmetijske politike, oblikovanje predpristopne strategije, posledice nadaljnje širitve Unije in probleme financiranja, ki se utegnejo ob tem pojaviti. Marca 1998 je poleg skupka zakonodajnih predlogov glede reform skupne kmetijske politike, strukturnih operacij in predpristopne pomoči predstavila tudi predlog za novo finančno perspektivo za obdobje 2000-2006¹⁷.

Glavni predlogi Agende 2000 so bili sprejeti na vrhu Evropskega sveta v Berlinu 24. in 25. marca 1999, 6. maja pa je Parlament sprejel tudi nov medinstitucionalni dogovor, ki vključuje tudi že omenjeno finančno perspektivo. Tudi ta finančna perspektiva je bila v času od sprejema že večkrat deležna nekaterih tehničnih popravkov zaradi višjih cen in višjega BNP.

V nadaljevanju pa predstavljam še nekatere glavne stopnje v razvoju evropskega proračuna (The Community budget: The facts in figures, 2000, str. 25-26):

- Pogodba o Evropski skupnosti za premog in jeklo iz leta 1951 razlikuje med administrativnim in operativnim proračunom.
- Pogodba o Evropski gospodarski skupnosti iz leta 1957 predvideva enoten proračun, medtem ko ima Euratom ločena administrativni proračun in proračun za raziskave in investicije.
- Spojitvena pogodba¹⁸ iz leta 1965 združuje administrativna proračuna ESPJ in Euratoma v enoten proračun Evropske gospodarske skupnosti.
- Luksemburška pogodba iz leta 1970 pa v skupni proračun vključi še Euratomov proračun za raziskave in investicije, tako da ostajata le še dva ločena proračuna, in sicer splošni proračun in operativni proračun ESPJ.

Že od samega začetka pa so iz vseh proračunov Skupnosti izvzete finančne operacije Evropskega razvojnega sklada, ki so od leta 1993 v splošni proračun vključene le simbolno. Evropski razvojni sklad se obnaša po svojih pravilih in je financiran s prispevki držav članic, vodi pa ga Usmerjevalni odbor (The Community budget: The facts in figures, 2000, str. 26).

Seveda je vseskozi prihajalo tudi do sprememb v obsegu in sestavi proračuna zaradi nastanka vedno novih skupnih politik in skladov ter zaradi pristopanja novih članic v Evropsko skupnost oziroma kasneje Evropsko unijo¹⁹.

---

¹⁶ Proračune, sprejete na podlagi druge finančne perspektive, predstavljam v tabeli 5 na strani 9 v prilogah.

¹⁷ To finančno perspektivo predstavljam v tabeli 6 na strani 10 v prilogah.

¹⁸ Merger Treaty.

5.2 Osnovna načela evropskega proračuna

Proračun Evropske unije sledi šestim glavnim načelom, in sicer načelu enotnosti (unity), načelu univerzalnosti (universality), načelu letnosti (annuality), načelu izravnosti (equilibrium), načelu specifikacije (specification) in načelu enote mere (unit of account). Ta načela na kratko predstavljam v nadaljevanju.

Načelo enotnosti zagotavlja, da so vsi prihodki in odhodki Evropske unije zajeti v enotnem proračunu. V zgodnjih letih takratne Evropske skupnosti pa temu ni bilo tako, saj je bilo potrebno v posameznih letih sprejeti celo pet ločenih proračunov. Šele Luksemburška pogodba je uvedla poenotenje proračuna, tako da ima Unija sedaj le dva proračuna²⁰ (Mavko, 2001, str. 9-10).

Načelo univerzalnosti zagotavlja, da so prihodki in odhodki med seboj neodvisni, kar pomeni, da nobena vrsta prihodka ni vezana direktno na odhodke, ter da se prihodki in odhodki v proračunu prikazujejo po bruto principu (Mavko, 2001, str. 9-10).

Načelo letnosti zagotavlja, da je proračun sestavljen za vsako finančno leto posebej, ob tem, da je potrebno združiti to načelo s potrebo po financiranju večletnih operacij, ki predstavljajo vedno večji del proračuna (Mavko, 2001, str. 9-10).

Načelo izravnosti zagotavlja, da so vsakoletni prihodki proračuna enaki odhodkom. Pri tem ni dovoljena izposoja sredstev za pokrivanje proračunskega primanjkljaja, proračunski presežek pa se vnese kot prihodek v proračun za naslednje leto. Morebitni nepredvideni dodatni izdatki se morajo pokriti z dodatnim in/ali dopolnilnim proračunom²¹.

Načelo specifikacije izdatkov zagotavlja, da morajo imeti vsi izdatki določen namen in morajo biti dodeljeni določenemu cilju, s čimer se zagotovi nedvoumnost proračuna. Načelo določa tudi horizontalno strukturo oziroma bilančno obliko, kar pomeni, da se prihodki prikazujejo ločeno od izdatkov (Mavko, 2001, str. 9-10).

Načelo enote mere pa določa, da je od 1. januarja 1999 enota mere evropskega proračuna evro, ki je vezan na dvanajst evropskih valut, po tem ko se je Evropski monetarni uniji 1. januarja 2001 priključila še Grčija.²²

---

¹⁹ V prilogah na koncu tega diplomskega dela s pomočjo tabel in grafov nazorno prikazujem spremembe v obsegu in sestavi izdatkov Skupnosti v obdobju od 1958 do 2001 (tabela 1 in graf 1), ter spremembe v obsegu in sestavi prihodkov Skupnosti v obdobju od 1971 do 2001 (tabela 2 in graf 2). Prihodke je možno prikazovati šele od leta 1971 dalje, ker je šele od takrat v veljavi sistem lastnih sredstev.

²⁰ Gre seveda za že omenjena splošni proračun EU in operativni proračun ESPJ.

²¹ Supplementary and/or amending budget.

²² Zunaj Evropske monetarne unije tako ostajajo le še tri od petnajstih članic EU, in sicer Danska, Švedska in Velika Britanija.

5.3 Proces sprejemanja evropskega proračuna

Proces sprejemanja proračuna v Evropski uniji vključuje “visoko politiko” z evropskih vrhunskih srečanj, letni proračunski cikel, v katerem pride do neizprosnega boja med dvema vejama proračunske oblasti, in več tisoč odločitev o posameznih proračunskih postavkah. Ljudje, ki sodelujejo pri oblikovanju evropskega proračuna, torej tvorijo zelo pomemben podsistem znotraj sistema odločanja v Evropski uniji.

Kot je bilo v tem delu že omenjeno, so torej proračunske pristojnosti dokaj neenakomerno razdeljene med Svet ministrov in Evropski parlament. Vsakoletni proces sprejemanja proračuna za naslednje leto je sestavljen iz petih stopenj, vedno pa ga začne Evropska komisija, ki je zadolžena za pripravo predhodnega osnutka proračuna, konča pa ga Evropski parlament z dokončnim sprejetjem proračuna.

Priprave na sprejem predhodnega osnutka proračuna vedno začneta proračunski komisar in Generalni direktorat 19, ki je znotraj Evropske komisije zadolžen za proračun. Proračunskega komisarja seveda ne moremo primerjati s finančnim ministrom, ki je v osnovi podrejen le predsedniku vlade, čeprav ima zaradi vedno večjega obsega proračuna vedno večji pomen znotraj Evropske komisije.

Različni oddelki Generalnega direktorata 19, ki so zadolženi za tehnične priprave, najprej zberejo vse potrebne informacije za prilagoditev finančne perspektive dejanskim razmeram, ob upoštevanju pričakovane rasti BNP in inflacije. S tem izdelajo nekakšen finančni okvir za naslednje proračunsko leto, ki je nato glavna tema prvega medinstitucionalnega sestanka med Evropsko komisijo, Parlamentom in Svetom ministrov v mesecu aprilu. Generalni direktorat 19 še pred tem z okrožnico vse ostale generalne direktorate obvesti o tem finančnem okvirju, na podlagi tega pa le-ti izdelajo svoje sezname želja, ki so nato predmet usklajevanj. Veliko proračunskih zahtev je zavrženih že na tej stopnji, najhujša nesoglasja pa se ponavadi razvijejo na področjih notranjih politik in zunanjega delovanja.

Ko Generalni direktorat 19 doseže soglasje, predhoden osnutek proračuna pretehta še Komisija kot celota, ki ga sprejme enkrat v mesecu maju, nato pa ga preda v obravnavo Svetu ministrov in Evropskemu parlamentu.

V drugi stopnji medtem Evropski parlament pripravlja vse potrebno za normalen potek proračunskega cikla. Parlamentarni proračunski odbor s soglasjem političnih skupin izbere svojega predsednika, ki nato vzdržuje stalne stike s predstavniki Sveta ministrov in Evropske komisije ter predstavniki posebnih odborov glede predlaganih dopolnil. Proračunski odbor je zadnja možnost za sektorske odbore, da spravijo svoje želje in zahteve skozi proceduro. Še preden Komisija izda predhoden osnutek proračuna, Evropski parlament sprejme resolucijo o (predvsem lastnih) proračunskih prioritetah.

V tretji stopnji je Proračunski svet, ki je sestavljen iz predstavnikov nacionalnih finančnih ministrstev, zadolžen za pripravo osnutka proračuna do 5. oktobra, vendar pa se običajno to zgodi že pred poletnim dopustom, konec julija. Sprejetje osnutka proračuna pade že pod pristojnost države, ki Evropski uniji predseduje v drugi polovici leta.

Tudi znotraj Sveta ministrov večino dela opravi Proračunski odbor, kot specializirani odbor, sestavljen iz finančnih atašejev iz stalnih predstavništav držav članic. Glavna odgovornost uradnikov proračunskega odbora je nadzor letnega proračunskega cikla z vidika držav članic.

Štiri glavne naloge proračunskega odbora Sveta ministrov so (Laffan, 1997, str. 75):

- doseči največje možno soglasje glede osnutka proračuna;
- pripraviti vse potrebno za razgovore odbora COREPER glede nerešenih vprašanj;
- oblikovati mnenja glede finančnih vidikov predlagane zakonodaje;
- odobriti predvidene izdatke Sekretariata Sveta ministrov, Odbora za gospodarske in socialne zadeve in Odbora regij.

Proračunski odbor se loti proračuna z dvofaznim procesom. Prva faza vključuje obsežne razgovore in zastavljanje vprašanj Komisiji, druga faza pa vključuje le glasovanje. Po natančni preučitvi predhodnega osnutka proračuna da Proračunski odbor na glasovanje tudi osnutek proračuna. Glasuje pa se po načelu kvalificirane večine.

COREPER in Proračunski svet sedaj, za razliko od preteklosti, obravnavata omejeno število proračunskih postavk, zato je posvetovanje relativno kratko. Proračunski odbor, COREPER in Proračunski svet običajno zmanjšajo proračunske rezervacije, Parlament pa jih nato spet poveča. Pred sprejemom osnutka proračuna se Svet ministrov običajno sestane z delegacijo Evropskega parlamenta z namenom obravnavati prioritete slednjega.

V četrti stopnji, to je med septembrom in decembrom, Parlament od Sveta ministrov sprejme osnutek proračuna v prvo branje. Parlament mora uskladiti želje sektorskih odborov, Proračunski odbor pa se mora dokončno izjasniti glede proračuna. Kar se tiče obveznih izdatkov lahko Parlament predlaga popravke, pri neobveznih izdatkih pa lahko predlaga dopolnitve.

Sektorski odbori septembra pripravijo svoja poročila, v katerih običajno predlagajo ponovno vključitev postavk, ki jih je pred tem izključil Svet ministrov. O teh predlogih Proračunski odbor odloči na tridnevnem sestanku v začetku oktobra. Ta faza je močno spolitizirana, saj predstavniki držav članic in različnih interesnih skupin vzdržujejo stalni kontakt z določenim odborom in si skušajo tako zagotoviti upoštevanje lastnih prioritet pri končni odločitvi. Ko Proračunski odbor sprejme odločitev glede predlaganih dopolnil in modifikacij, gre predlog na glasovanje v Evropski parlament.

V peti stopnji procesa sprejemanja proračuna Evropski parlament vrne osnutek proračuna Svetu ministrov v drugo branje. Še preden se Svet ministrov loti drugega branja, pa se proračunska oblast še drugič sestane na zelo pomembnem trilateralnem sestanku, kjer skušajo doseči dogovor med Evropskim parlamentom in Svetom ministrov glede nerešenih problemov. Svet ministrov nato v drugi polovici novembra preuči predlagane spremembe in dopolnitve, od katerih jih ponavadi le nekaj sprejme, veliko večino pa ponovno zavrne. Osnutek proračuna nato pošlje v drugo in hkrati zadnje branje v Parlament. Po pričakovanjih Parlament v skladu s svojimi pristojnostmi obnovi dopolnitve, ki jih je pred tem zavrnil Svet ministrov, nato pa pride še do zadnjih pogajanj med Parlamentom in Svetom ministrov, ki običajno trajajo vse do decembrskega zasedanja Evropskega parlamenta, na katerem poslanci dokončno sprejmejo proračun. Seveda ima Parlament, kot sem v tem delu že omenil, tudi možnost zavrnitve proračuna kot celote, vendar pa se to ni zgodilo že od leta 1984.

Glede na močno zapleten način sprejemanja evropskega proračuna me zelo preseneča, da je vedno sprejet v roku. Naši vladi včasih do predpisanega roka ne uspe proračuna niti poslati v parlament, kaj šele da bi ga le-ta v doglednem času sprejel. V Evropski uniji pa proračun roma od Evropske komisije, ki pripravi osnutek, k Svetu ministrov, od tam v Evropski parlament, pa spet nazaj k Svetu ministrov in spet v Evropski parlament. Razloge za točnost gre verjetno iskati v dejstvu, da imajo točno določene datume, do kdaj mora določeni organ opraviti svoj del postopka, in teh rokov se tudi držijo. Vseeno pa menim, da bi bilo tudi v primeru proračuna veliko bolje, če bi o njegovem sprejemu odločal samo Parlament. To trditev lahko podkrepim z dejstvom, da Svet ministrov, ki odloča o obveznih izdatkih, tako ali tako skoraj nikoli ne upošteva popravkov, ki jih predlaga Parlament.

5.4 Sestava evropskega proračuna

5.4.1 Izdatki evropskega proračuna

Izdatki evropskega proračuna so se z razvojem Evropske unije v nekaj zadnjih desetletjih močno povečali in postali tudi precej raznovrstni, kar je jasno razvidno tudi iz tabele 1 na strani 2 v prilogah. Dandanes je splošni proračun Evropske unije predstavljen kot dokument, ki je sestavljen iz dveh delov, in sicer iz prihodkovnega dela, katerega si bomo ogledali nekoliko kasneje, in izdatkovnega dela, ki predstavlja izdatke vseh evropskih institucij.

Izdatkovni del je sestavljen iz šestih oddelkov²³ (The Community budget: The facts in figures, 2000, str. 12). To so:

- I. Parlament,
- II. Svet ministrov,
- III. Komisija,

---

²³ Angl. sections.

- IV. Evropsko sodišče,
- V. Računsko sodišče,
- VI. Odbor regij.

Medtem ko so rezervacije prvega, drugega, četrtega, petega in šestega oddelka namenjene izključno administrativnim izdatkom, pa je oddelek Evropske komisije sestavljen iz dveh delov, A in B. Del A je namenjen administrativnim rezervacijam, del B pa operativnim rezervacijam²⁴.

Administrativne rezervacije vključujejo izdatke za osebje, stavbe, opremo, različne aktivnosti, kot so sestanki in študije, Uradni list, publikacije, obdelavo podatkov ter izdatke za osebje in delovanje različnih delegacij. Vključujejo tudi posebne izdatke za splošne subvencije, subvencije za različna telesa in izdatke za sodelovanje pri posebnih projektih, ki so v interesu Unije. Nenazadnje pa je potrebno omeniti tudi različne izdatke medinstitucionalne narave, kot so pokojnine za uradnike in drugo stalno osebje vseh institucij, subvencije za evropske šole in operativne izdatke Pisarne za uradne objave²⁵ (The Community budget: The facts in figures, 2000, str. 12).

Operativne rezervacije pa so še naprej razdeljene na devet pododdelkov. Prvi je tako namenjen garancijam za Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad (EKUJS)²⁶ in tako posredno določa izdatke za skupno kmetijsko politiko, ki, kot je razvidno iz tabele 1 na strani 2 v prilogah, predstavljajo več kot polovico vseh izdatkov evropskega proračuna. Glavni cilji skupne kmetijske politike so (The Community budget: The facts in figures, 2000, str. 12):

- povečati produktivnost v kmetijstvu;
- zagotoviti normalne pogoje za življenje kmečkemu prebivalstvu;
- stabilizirati trge kmetijskih proizvodov;
- zagotoviti dostopnost oskrbovanja;
- zagotoviti, da zaloge pridejo do potrošnikov po razumnih cenah.

Za doseg te ciljev so skupni kmetijski trg osnovali na treh predpostavkah: enotnem trgu, preferencah Skupnosti in finančni solidarnosti. Predvsem zadnja je eden najpomembnejših dejavnikov v skupni kmetijski politiki. Že poprej omenjeni Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad je bil ustanovljen leta 1962, prav z namenom uresničevanja zastavljenih ciljev.

---

²⁴ Izraz administrative appropriations prevajam kot administrativne rezervacije, izraz operating appropriations pa kot operativne rezervacije.

²⁵ Angl. Office for Official Publications.

²⁶ European Agricultural Guidance and Guarantee Fund (EAGGF).

Pododdelek za garancije EKUJS med drugim financira povračila za izvoz kmetijskih proizvodov v države, ki niso članice Unije, različne oblike intervencij na kmetijskih trgih, sheme za razvoj podeželja ter nadzor in preprečevanje. Ta pododdelek vključuje tudi denarne rezerve v višini 500 milijonov evrov za težave, s katerimi bi se lahko soočili pridelovalci v primeru padca dolarja nasproti evru (The Community budget: The facts in figures, 2000, str. 13).

Drugi pododdelek operativnih rezervacij pokriva strukturne operacije, vključujoč strukturne sklade, finančni instrument za usmerjanje ribištva (FIUR)²⁷ in od leta 1993 tudi kohezijski sklad. S temi rezervacijami Evropska unija podpira doseganje naslednjih sedmih ciljev (The Community budget: The facts in figures, 2000, str. 13):

- promoviranje razvoja in strukturne prilagoditve regij, ki zaostajajo v razvoju;
- preoblikovanje regij, ki so bile prizadete ob upadu industrijske proizvodnje;
- boj proti dolgoročni nezaposlenosti in olajševanje vključevanja mladih ljudi in ljudi brez uporabnih znanj v delovno življenje;
- olajševanje prilagajanja delavcev industrijskim spremembam in spremembam v sami proizvodnji;
- pospeševanje prilagajanja kmetijskih poslopij v smislu reform skupne kmetijske politike;
- olajševanje razvoja in strukturne prilagoditve podeželskih območij;
- razvoj in strukturna prilagoditev regij z zelo nizko gostoto prebivalstva.

Z rezervacijami za Kohezijski sklad Unija finančno prispeva tudi za okoljske projekte in transevropsko transportno mrežo v tistih članicah, ki dosegajo manj kot 90 % povprečja Evropske unije pri bruto nacionalnem proizvodu. To so Grčija, Španija, Irska in Portugalska (The Community budget: The facts in figures, 2000, str. 13).

Sem so vključene tudi notranje politike, ki financirajo širok razpon delovanja Skupnosti v kmetijskem, regionalnem, transportnem in ribiškem sektorju. Tu gre predvsem za izkoreninjanje bolezni in nadzorne programe, nadzor nad kmetijsko proizvodnjo, ustanovitev in razvoj skupne transportne politike ter za poslovne in inovacijske centre. Ta pododdelek predstavlja drugo največjo skupino izdatkov v proračunu.

Tretji pododdelek financira izdatke za učenje, izobraževanje, politiko mladih, kulturo, avdiovizualne medije, različne socialne operacije ter informacije in komunikacije. Tu gre predvsem za izdatke, ki se jih ne da pokriti s strukturnimi skladi. Poseben pomen v tem pododdelku imajo programi uvedeni za promoviranje izobraževanja (Socrates), mladine (Youth for Europe) in učenja (Leonardo) (The Community budget: The facts in figures, 2000, str. 14).

---

²⁷ Financial Instrument for Fisheries Guidance (FIFG).

Evropska unija podpira tudi ukrepe za razvoj avdiovizualne industrije, ukrepe za zaščito kulturne dediščine (program Raphael), umetniške in kulturne aktivnosti ter promovira knjige in branje.

Četrti pododdelek je namenjen izdatkom za energijo, jedrsko varnost in okolje. Tu sta v ospredju predvsem dva cilja: učinkovito upravljati z energetskimi viri in ohranjati okolje. Izdatki za energetska politika so v glavnem namenjeni obnovljivim virom energije, racionalni rabi energije in energetski tehnologiji (The Community budget: The facts in figures, 2000, str. 14).

Zelo pomemben je tudi peti pododdelek, ki je namenjen pokrivanju izdatkov za varstvo potrošnikov, izdatkov za notranji trg, industrijo in njeno modernizacijo, statistične informacije in transevropske povezave. Unija je namreč trdno odločena, da je potrebno utrditi notranji trg in povečati njegovo učinkovitost, ker to ni le v interesu podjetij, temveč tudi potrošnikov (The Community budget: The facts in figures, 2000, str. 14).

Evropska unija se še posebej trudi podpirati majhna in srednje velika podjetja, ker naj bi to pospešilo gospodarsko rast in izboljšalo konkurenco na področju industrije. Splošni proračun financira tudi ukrepe javne koristi, še posebej v obliki promoviranja informacijske družbe in zaščite interesov potrošnikov. Finančna podpora je namenjena predvsem naslednjim sektorjem: transportni infrastrukturi, energetska infrastrukturi in omrežjem za prenos podatkov med administracijami, ki so ključna za delovanje notranjega trga (The Community budget: The facts in figures, 2000, str. 15).

Ta pododdelek pa nenazadnje financira tudi operativne izdatke za skupne akcije na področju pravosodja in notranjih zadev.

V šestem pododdelku najdemo izdatke za raziskave in tehnološki razvoj. Unija je pripravila večletni okvirni program podpore večjemu številu projektov, ki povezujejo raziskovalne skupine iz vseh držav članic. Največ truda posvečajo socialno ekonomskim potrebam evropske družbe, kot so zaposlovanje, konkurenca, kvaliteta življenja in podobno. Nekateri glavni problemi, h katerim so usmerjena sredstva v tem pododdelku, so informacijska in komunikacijska tehnologija, okolje, čista in učinkovita energetska tehnologija, transport, sodelovanje s tretjimi državami in mednarodnimi organizacijami, jedrska varnost in podobno (The Community budget: The facts in figures, 2000, str. 15).

Izdatki za zunanje delovanje so vključeni v sedmi pododdelek operativnih rezervacij. Sredstva so tu namenjena predvsem različnim tipom pomoči in finančnim instrumentom. Predvsem je pomembno omeniti sodelovanje med državami članicami na finančnem, tehničnem in ekonomskem področju in tudi sodelovanje z ostalimi državami, kar naj bi pospešilo njihov razvoj in jim pomagalo pri ekonomskem prestrukturiranju (The Community budget: The facts in figures, 2000, str. 15).

Sodelovanje je usmerjeno tudi v humanitarno pomoč, zaščito demokracije in človekovih pravic, rekonstrukcijo držav v razvoju, zaščito okolja in zdravja v državah v razvoju in seveda, če je potrebno, tudi v nujno pomoč.

Osmi pododdelek je namenjen le operativnim izdatkom za združeno delovanje pod okriljem Skupne zunanje in varnostne politike, medtem ko je zadnji pododdelek z oznako B0, zaradi tega, ker vključuje garancije in rezerve, nekoliko drugačen. Sredstva iz tega pododdelka se črpajo v primeru, ko neka država ni sposobna vrniti posojila, za katerega je dala garancijo Evropska unija. Vključena pa so tudi sredstva, za katera se pričakuje, da bodo potrebna v nadaljnjem poteku leta, ko bo nastopila zakonska osnova za njihovo črpanje (The Community budget: The facts in figures, 2000, str. 16).

5.4.2 Prihodki evropskega proračuna

Za financiranje izdatkov ima Evropska unija na voljo lastna sredstva v obliki davčnih prihodkov, ki so avtomatično dodeljeni za potrebe Unije, tako da ni potrebno nikakršno odločanje in usklajevanje s strani nacionalnih vlad. V začetnih fazah razvoja Unije pa ni bilo tako, saj so se, kot je bilo v tem delu že omenjeno, takratne Evropske skupnosti (EGS in Euratom) financirale s prispevki držav članic. Lastna sredstva je Unija pridobila šele z ustanovitvijo carinske unije, ko so 21. aprila 1970 odločili, da se nacionalni prispevki zamenjajo s sistemom lastnih sredstev, sestavljenim iz kmetijskih prelevmanov, carinskih dajatev in DDV-ja (The Community budget: The facts in figures, 2000, str. 16).

Zaradi težav z obstoječim sistemom lastnih sredstev, ki ni več omogočal zadovoljivega financiranja potreb Evropske unije, je Evropska komisija leta 1984 najprej predlagala pridobivanje sredstev za potrebe Unije v obliki obrestovanih posojil držav članic. Ta predlog so kasneje popravili z idejo, da naj bi sredstva pridobivali s posebnimi, neobrestovanimi predujmi. Na ta način so nato financirali dopolnilni in dodatni proračun za leto 1984 in nekaj naslednjih proračunov, dokler niso leta 1988 uvedli t. i. četrtega vira financiranja v obliki bruto nacionalnega proizvoda. Delež celotnega BNP Unije, ki je namenjen proračunu, so od tega leta, ko je znašal 1,20 %, pa do leta 1999, ko je znašal 1,27 %, večkrat povečali, delež pobranega DDV, ki se iz posamezne države usmeri v proračun, pa so postopoma zmanjšali z 1,4 % na 1 % (The Community budget: The facts in figures, 2000, str. 17). V nadaljevanju predstavljam sistem lastnih sredstev, ki je v veljavi po zadnjih spremembah od 1. januarja 1995.

Lastna sredstva Evropskih skupnosti so sestavljena iz štirih delov. Prvi del predstavljajo kmetijske dajatve ter prelevmani za sladkor in izoglukoza, ki se zaračunavajo za uvoz iz držav, ki niso članice Evropske unije. Drugi del so carinske dajatve, ki v skladu s sporazumi GATT pridobivajo na pomenu v primerjavi s kmetijskimi dajatvami in prelevmani. Carinske dajatve se na podlagi skupne carinske tarife zaračunavajo za uvoz dobrin iz držav, ki niso članice Unije.

Sledijo sredstva na osnovi davka na dodano vrednost, ki se nakazujejo v proračun po načelu enotne stopnje za vse države članice. Ker pa se ta sredstva postopno zmanjšujejo, postajajo vse pomembnejša sredstva, zbrana na podlagi bruto nacionalnega proizvoda, in sicer v obliki deleža celotnega BNP Unije. To je zelo spremenljiv vir in je namenjen za izdatke, ki niso bili pokriti z drugimi proračunskimi prihodki. Zaradi tega ga pogosto imenujejo tudi dodaten vir.

Poleg zgoraj naštetih prihodkov pa gredo v proračun tudi nekatere druge oblike prihodkov od davkov in prispevkov iz plač evropskih uradnikov ter obresti na zapoznela plačila, do raznih denarnih kazni in vseh presežkov iz prejšnjih let.

5.5 Evropski razvojni sklad

Za pomen tega diplomskega dela je zelo pomemben tudi Evropski razvojni sklad, ki močno prispeva k razvoju približno sedemdesetih držav s področja Afrike, Karibov in Pacifika. Gre za danes samostojne države, ki so bile nekdaj kolonije pomorsko najmočnejših evropskih držav. Sklad deluje od leta 1959, in sicer preko konvencij, ki se periodično obnavljajo. Do sedaj je bilo sprejetih že osem konvencij, tako da zadnja pokriva obdobje od leta 1995 do leta 2000. Leta 2000 so na primer sredstva Evropskega razvojnega sklada predstavljala kar 47 % vseh sredstev, ki jih je Evropska unija namenila zunanjemu delovanju (The Community budget: The facts in figures, 2000, str. 19).

Evropski razvojni sklad namenja sredstva za subvencije za nacionalne in regionalne programe, za alokacije tveganega kapitala, za kompenzacije izgub prihodka ob izvozu kmetijskih proizvodov, za pomoč rudarski industriji v težavah, za nujno pomoč v primeru katastrof, za pomoč beguncem in za subvencije v obliki znižanja obresti za kredite pridobljene pri Evropski investicijski banki. Pomembna oblika pomoči pa je tudi denarna pomoč za izvajanje ekonomskih reform.

Kljub temu, da ima že od leta 1993 rezervirano mesto v splošnem proračunu, pa Evropski razvojni sklad še vedno ni vključen v splošni proračun Evropske unije in deluje po povsem svojih pravilih. Financira se s prispevki držav članic, ki jih na podlagi sporazumov določa Svet ministrov. V letu 2000 je bilo za Evropski razvojni sklad namenjenih skupno 13.132 milijonov evrov (The Community budget: The facts in figures, 2000, str. 19).

5.6 Proračun Evropske skupnosti za premog in jeklo za leto 2000

Operativni proračun Evropske skupnosti za premog in jeklo (ESPJ) se zaenkrat še vedno sprejema ločeno od splošnega proračuna Evropske unije. Ravno tako je sestavljen iz izdatkovnega in prihodkovnega dela, seveda pa je tako po obsegu izdatkov kot po obsegu

prihodkov precej manjši od splošnega proračuna. V letu 2000 je na primer znašal vsega 178 milijonov evrov (The Community budget: The facts in figures, 2000, str. 20).

Glavne skupine izdatkov operativnega proračuna Evropske skupnosti za premog in jeklo so tradicionalna socialna pomoč, pomoč za raziskave, subvencionirane obrestne mere za posojila ESPJ in dodatni socialni ukrepi (The Community budget: The facts in figures, 2000, str. 20).

V skupini izdatkov tradicionalna socialna pomoč so v letu 2000 namenili 61 milijonov evrov za socialno prestrukturiranje delovne sile v premogovništvu in jeklarski industriji. Pomoč je za ta sektor neprecenljivega pomena, saj zaradi zapiranja rudnikov, varčevanja in spremenjenega delovanja vse več delavcev ostaja na cesti. ESPJ skuša z ukrepi prestrukturiranja omiliti te učinke na zaposlene v tem sektorju. Sredstva za tradicionalno socialno pomoč se zbirajo s posebnimi prispevki držav članic na podlagi bilateralnih dogovorov (The Community budget: The facts in figures, 2000, str. 20).

Za tehnične raziskave v sektorju premogovništva in jeklarstva so v letu 2000 namenili 81 milijonov evrov. Sredstva za jeklarsko industrijo so bila namenjena predvsem zmanjšanju proizvodnih stroškov, izboljšanju kvalitete in delovanja proizvodov, promociji in razširitvi uporabe jekla ter prilagoditvi proizvodnje ekološkim zahtevam, glavni cilji v premogovništvu pa so bili znižanje proizvodnih stroškov, izboljšanje produktivnosti, povečanje varnosti in izboljšanje pogojev dela, zaščita novih trgov in predvsem boljša izraba premoga v smislu varovanja okolja. Za prestrukturiranje premogovništva je bilo v skupini izdatkov za dodatne socialne ukrepe namenjenih še dodatnih 31 milijonov evrov, medtem ko so pomoč v obliki subvencioniranih posojil praktično povsem odpravili (The Community budget: The facts in figures, 2000, str. 20).

Poleg vseh naštetih izdatkov pa je tudi operativni proračun ESPJ namenil del sredstev, natančneje 5 milijonov evrov, za administrativne izdatke.

Za zbiranje prihodkov operativnega proračuna ESPJ je podobno kot pri splošnem proračunu pooblaščen Evropska komisija, ki lahko sredstva za ta namen zbira tudi z uvajanjem dajatev na proizvodnjo premoga in jekla. Vendar pa se Komisija že od leta 1998 dalje odloča za nično stopnjo dajatev, saj naj bi sredstva, zbrana na druge načine, vsaj še nekaj let povsem zadoščala za financiranje operativnega proračuna ESPJ. Med drugimi načini zbiranja sredstev prevladuje neto bilanca letnih finančnih operacij, še posebej obresti na posojila za lastna sredstva in investicije, rezerve, ukinjene obveznosti ter prihodki, ki so vključeni pod poglavje razno (The Community budget: The facts in figures, 2000, str. 21).

Seveda pa moram, če že obravnavam Evropsko skupnost za premog in jeklo, omeniti tudi dejstvo, da se Pogodba o Evropski skupnosti za premog in jeklo s 23. julijem leta 2002 izteče. Vse vpletene strani, vključno z Evropskim parlamentom, so imele na voljo več možnosti za rešitev nastale situacije. Prva možnost je bila podaljšanje pogodbe, druga je bila takojšnje

prenehanje veljavnosti pogodbe, tretja prenehanje veljavnosti po programu (23. julija 2002), zadnja možnost pa je predvidela neko kompromisno rešitev (The expiry of the ECSC Treaty in 2002).

Po obsežnih razgovorih na to temo, so se odločili za tretjo možnost, po kateri se bo pogodba iztekla 23. julija 2002, sektorja premogovništva in jeklarstva pa bosta prišla pod običajni režim, ki je bil uveden s Pogodbo o ustanovitvi Evropske skupnosti.

Na vrhu Evropskega sveta v Amsterdamu so na predlog Evropskega parlamenta zadolžili Evropsko komisijo za pripravo predlogov, kako zagotoviti, da bodo tudi po izteku pogodbe prihodki ESPJ namenjeni izključno za raziskave v sektorjih povezanih s premogovniško in jeklarsko industrijo.

V skladu s tem je Evropska komisija pripravila naslednje predloge (The expiry of the ECSC Treaty in 2002):

- Sredstva ESPJ v likvidaciji (približno 1,6 milijarde evrov) se po izteku pogodbe prenesejo na preostale Skupnosti, njihovo vodenje se prav tako zaupa preostalim Skupnostim, katere zastopa Evropska komisija.
- Vsi neto prihodki od upravljanja s sredstvi ESPJ (približno 45 milijonov evrov letno) bodo v splošnem proračunu Evropske unije namenjeni sektorjem, ki so povezani z industrijo premogovništva in jeklarstva.

Lastništvo nad sredstvi in obveznostmi ESPJ bo po izteku pogodbe prešlo na preostale Skupnosti, ki jih zastopa Evropska komisija, ki bo morala (The expiry of the ECSC Treaty in 2002):

- ločiti sredstva ESPJ od ostalih sredstev Skupnosti in jih označiti kot "sredstva ESPJ v likvidaciji";
- upravljati s temi sredstvi in nadaljevati s proračunskimi in finančnimi operacijami, ki ne bodo zaključene v letu 2002.

Glede na relativno majhnost Evropskega razvojnega sklada in Proračuna Evropske skupnosti za premog in jeklo, v primerjavi s proračunom Evropske unije, je bilo po mojem mnenju vsekakor pametno, da so slednjega vključili v splošni proračun, ker so se s tem močno približali cilju, da bi imele vse Evropske skupnosti enoten proračun. Po 23. juliju 2002 bo tako izven splošnega proračuna ostal le še Evropski razvojni sklad. Glede na to, da ima enoten proračun vsekakor več prednosti kot slabosti, pa menim, da bodo tudi Evropski razvojni sklad kmalu uvrstili v splošni proračun.

5.7 Proračun Evropske unije za leto 2002 in primerjava s proračunom za leto 2001²⁸

Splošni proračun Evropske unije za leto 2002 je Evropski parlament sprejel na drugem branju 13. decembra 2001. Proračun kot celota obsega nekaj več kot 98.500 milijonov evrov rezervacij za obveznosti in dobrih 95.500 milijonov evrov rezervacij za plačila. V primerjavi z letom 2001 to predstavlja dokaj skromen porast, saj so se rezervacije za plačila povečale le za dve odstotni točki, rezervacije za obveznosti pa so zabeležile še manjši porast. Rezervacije za plačila predstavljajo le 1,03 % BNP Evropske unije, kar je svojevrsten rekord, saj je finančna perspektiva za to leto mejo postavila na 1,14 % (General budget of the European Union for the year 2002, 2002, str. 5).

Rezervacije za kmetijske izdatke dosegajo približno 44.000 milijonov evrov, kar pomeni 0,5-odstotno rast. Kljub temu pa še vedno predstavljajo skoraj polovico celotnega proračuna in so prav gotovo najpomembnejša skupina izdatkov. Večino tega zneska (skoraj 40.000 milijonov evrov) je namenjenega tržnim izdatkom, potem ko so na predlog Evropske komisije izbrisali rezerve v višini milijarde evrov za krizo, povezano z boleznimi BSE ter slinavko in parkljevko. K višini sredstev za tržne izdatke je prispevala tudi ugodna situacija na svetovnem trgu in veliko manjše zmanjšanje povpraševanja po govedini, kot je bilo predvideno. Preostala sredstva iz skupine kmetijskih izdatkov so namenjena za razvoj podeželja in spremljajoče ukrepe (General budget of the European Union for the year 2002, 2002, str. 5).

Izdatki za strukturne operacije obsegajo skoraj 34.000 milijonov evrov rezervacij za obveznosti in nekaj več kot 32.000 milijonov evrov rezervacij za plačila, kar je 3,4 % več kot v letu 2001. Od tega je velika večina sredstev namenjenih za strukturne sklade, nekaj sredstev pa je predvidenih tudi za program obnove ribiške flote v Španiji in Portugalski ter za območja ob meji z državami kandidatkami, s čimer naj bi v pripravah za širitev Unije povečali njihovo konkurenčnost. Dobrih 2.500 milijonov evrov pa je namenjenih tudi za kohezijski sklad (General budget of the European Union for the year 2002, 2002, str. 5).

Rezervacije za notranje politike beležijo 5,2-odstotno rast v primerjavi z letom 2001, predvsem zaradi želje Sveta ministrov in Evropskega parlamenta, da bi več sredstev usmerili v e-učenje, imigracijo in azil ter v obmejna območja. Še vedno pa večino sredstev v tem oddelku predstavljajo rezervacije za raziskovalne programe (General budget of the European Union for the year 2002, 2002, str. 6).

Pri sredstvih za zunanje delovanje je zabeležena 2,5-odstotna rast rezervacij za obveznosti in skoraj 7-odstotna rast rezervacij za plačila, kar je predvsem posledica želje po zaprtju še neplačanih obveznosti. Največ pozornosti je v tem oddelku namenjene krizi v Afganistanu, poleg tega pa so sredstva namenjena tudi za področje zahodnega Balkana in za sredozemsko

---

²⁸ Oba proračuna in primerjavo med njima prikazujem tudi v tabeli 8 na strani 11 v prilogah. V tabeli 7 na strani 10 v prilogah pa je kot zanimivost prikazana še primerjava med proračunoma za leti 2000 in 2001.

področje na čelu s Palestino. Sredstva za Skupno zunanjo in varnostno politiko pa so nekoliko zmanjšali (General budget of the European Union for the year 2002, 2002, str. 6).

Tudi v oddelku administrativnih izdatkov je zabeležena rast, in sicer v višini skoraj 5 %. To je predvsem zasluga novih uradov Evropske komisije in sheme za zgodnje upokojevanje evropskih uradnikov. Največjo rast v višini blizu 25 % pa beležijo sredstva za predpristopno pomoč, predvsem po zaslugi sredstev za povračila in predujme (General budget of the European Union for the year 2002, 2002, str. 6).

Tudi proračun za leto 2002 bo skoraj zagotovo doživel še nekaj dopolnitev v obliki dodatnih in/ali dopolnilnih proračunov, tako kot se je to dogajalo s proračunom za leto 2001. Kljub vsemu pa spremembe oziroma dopolnitve ne bi smele biti tako velike, da bi bistveno vplivale na velikost proračuna.

Ob pogledu na evropski proračun in zlasti ob upoštevanju njegove velikosti v primerjavi z BNP Unije, se bo verjetno marsikomu porodila ideja, da ima evropski proračun povsem marginalni pomen. Moje mnenje je nasprotno, podkrepim pa ga lahko z dejstvom, da je večina sredstev namenjenih gospodarstvu, in sicer predvsem razvoju, kar ima velik pomen za prihodnost. Večina kmetov bi ob cenejših kmetijskih izdelkih iz uvoza tudi že propadla, če ne bi bilo subvencij iz evropskega proračuna. Prav gotovo drži, da največje breme še vedno nosijo nacionalni proračuni držav članic, vendar pa ti proračuni večinoma pokrivajo izdatke za socialo, zdravstvo in pokojnine, tako da lahko utemeljeno trdim, da je evropski proračun pomemben za gospodarstvo in prav gotovo se bo njegov pomen v prihodnosti še povečeval.

6 VPLIV EVROPSKEGA PARLAMENTA NA ODLOČANJE V GOSPODARSTVU PREKO EVROPSKE CENTRALNE BANKE

Zaradi svojih nalog in ciljev, o katerih bo tekla beseda nekoliko kasneje, ima pomemben vpliv na sprejemanje odločitev v gospodarstvu tudi Evropska centralna banka, ki neposredno vpliva na odločanje vsake posamezne centralne banke iz države članice Evropske unije. Tudi vloga Evropskega parlamenta pri tem je zelo pomembna, ker Evropska centralna banka preprosto ne more sprejeti nekaterih odločitev brez posvetovanja s Parlamentom, da o nadzoru poslovanja sploh ne govorimo.

6.1 Ustanovitev Evropske centralne banke

Države članice so se v Maastrichtski pogodbi zavezale, da bodo sčasoma uvedle enotno denarno politiko. Temelj te politike bo enotna valuta, s katero bo upravljala skupna in neodvisna centralna banka. Prav zaradi tega je nastala potreba po novem organu EU, to je

Evropski centralni banki (ECB). Samo oblikovanje Gospodarske in denarne unije (GDU) je bilo sprva predvideno kot enkraten proces, vendar se je kmalu izkazalo, da bo ta cilj lažje doseči po natančno začrtanih stopnjah, katere predstavljam v nadaljevanju (Organi in institucije Evropske unije: Evropska centralna banka)

Začetki prve stopnje segajo že v leto 1990, ko je začela veljati direktiva o popolni liberalizaciji pretoka kapitala na enotnem evropskem trgu. Cilj te stopnje je bil tudi doseči konvergenco gospodarskih politik in tesnejše sodelovanje med centralnimi bankami držav članic Unije. V skladu s tem so ustanovili Odbor za denarno politiko, v katerem je imela vsaka država članica dva predstavnika in je imel zgolj svetovalno vlogo. Že leta 1993 je prišlo do zamrznitve sestave košarice ekuja, na podlagi razmerij, ki so jih določili leta 1989.

Druga stopnja, ki se je začela 1. januarja 1994, je že predstavila nekatere pomembne zahteve, katere so morale izpolnjevati države članice, od urejenih javnih financ in zagotavljanja neodvisnosti nacionalnih centralnih bank od domačega političnega dogajanja, do prepovedi neposrednega denarnega financiranja proračunskih primanjkljajev. Leta 1994 so ustanovili tudi Evropski denarni inštitut s sedežem v Frankfurtu, ki je zamenjal ukinjena Odbor guvernerjev centralnih bank in Evropski sklad za denarno sodelovanje. Evropski denarni inštitut je bil uveden kot neposredni predhodnik Evropske centralne banke.

Še preden se je 1. januarja 1999 začela tretja in zadnja stopnja oblikovanja Gospodarske in denarne unije, sta Evropska komisija in Evropski denarni inštitut predstavila poročilo o napredku pri vzpostavljanju le-te ter o doseganju visoke konvergenčne stopnje držav članic ob pomoči petih konvergenčnih kriterijev: inflacijske stopnje, proračunskega primanjkljaja, javnega dolga, dolgoročnih obrestnih mer in stabilnih menjalnih tečajev. To poročilo je bilo povod za odločitev Sveta ministrov leta 1998 o začetku tretje stopnje Gospodarske in denarne unije. Tretja stopnja seveda pomeni skupno denarno politiko pod vodstvom Evropske centralne banke in enotno valuto evro.

6.2 Naloge in cilji Evropske centralne banke

Evropska centralna banka (ECB) je zamenjala Evropski denarni inštitut in uradno začela delovati 1. januarja 1999. Skupaj s centralnimi bankami držav članic sestavlja Evropski sistem centralnih bank (ESCB), torej tisti skupni organ Evropske unije, ki vodi denarno politiko. Za uspešno vodenje denarne politike pa je bistven pogoj neodvisnost Evropske centralne banke. Z določilom, da niti ECB niti članice ESCB ne smejo sprejemati navodil vlad ali ostalih institucij Evropske unije, naj bi zagotovili tako institucionalno, kot tudi osebno in funkcionalno neodvisnost Evropskega sistema centralnih bank. Vzor Evropske centralne banke predstavljata predvsem nemška Bundesbank in ameriška Federal Reserves Bank.

V nadaljevanju predstavljam glavne naloge Evropske centralne banke (Organi in institucije Evropske unije: Evropska centralna banka):

- ECB sprejema uredbe in odločitve, potrebne za izvajanje nalog v domeni ESCB.
- Edino ECB lahko odobri izdajo bankovcev in kovancev na ozemlju EU.
- Vsak akt evropskih institucij, ki se nanaša na denarno politiko, mora prej na pregled in posvet z organi ECB.

Čeprav pri oblikovanju denarne unije zaenkrat sodeluje le 12 držav članic (od 1. januarja 1999 Belgija, Nemčija, Španija, Francija, Irska, Italija, Luksemburg, Nizozemska, Avstrija, Portugalska in Finska ter od 1. januarja 2001 še Grčija), so članice ESCB tudi centralne banke preostalih držav članic, ki ne izpolnjujejo konvergenčnih kriterijev ali pa se preprosto niso odločile za sodelovanje v Gospodarski in denarni uniji.

V naslednjem odstavku predstavljam še glavne cilje Evropskega sistema centralnih bank (Organi in institucije Evropske unije: Evropska centralna banka):

- ohranjati stabilne cene na področju enotnega trga;
- oblikovati strategijo denarne politike in jo izvajati z namenom ohranjanja stabilnih cen;
- izvajati potrebne operacije na deviznem trgu in svetovati pri določanju tečajne politike za valute držav nečlanic;
- hraniti in upravljati devizne rezerve držav članic EU;
- skrbeti za učinkovito delovanje plačilnih sistemov.

V zadnjih letih je že večina vodilnih gospodarskih strokovnjakov sprejela stališče, da z inflacijo ni mogoče doseči dodatne gospodarske rasti. Po dosedanjih izkušnjah svetovnih gospodarstev je trajno gospodarsko rast možno doseči le s cenovno stabilnostjo. To dejstvo tudi pojasnjuje, zakaj si je Evropski sistem centralnih bank za svoj glavni cilj zastavil ravno cenovno stabilnost. Uspešnega vodenja denarne politike pa seveda ni brez upoštevanja ciljev ekonomske politike (Servais, 1995, str. 91).

6.3 Struktura Evropske centralne banke

Za doseganje temeljnega cilja, torej stabilnosti cen, potrebuje Evropska centralna banka posebne pristojnosti in lastne odločevalne organe, tako kot je to značilno za nacionalne centralne banke. Organi ECB pa so Izvršni odbor (The Executive Board), Svet Evropske centralne banke (The Governing Council of the ECB) in Generalni svet Evropske centralne banke (The General Council of the ECB) (Jenko, 1998, str. 17-18).

Izvršni odbor ECB je sestavljen iz predsednika, podpredsednika in štirih članov, ki jih predlagajo države članice s skupnim dogovorom na predlog Sveta ministrov, ob tem pa se

morajo posvetovati še z Evropskim parlamentom in Svetom ECB. Člani izvršnega odbora morajo biti osebe s profesionalnimi izkušnjami s področij bančništva in denarnega trga, prihajati morajo iz držav EMU in nihče od njih se ne sme ukvarjati s kakšnim drugim poklicem, razen če Svet ECB odloči drugače. Člani izvršnega odbora so imenovani za mandat osmih let, ki ga ni mogoče podaljšati. Izvršni odbor odloča z navadno večino, ob tem da ima vsak prisoten član en glas. V primeru neodločenega izida ima pravico do glasovanja tudi predsednik.

Na čelu Izvršnega odbora je trenutno Williem Duisenberg, ki je kot predsednik odgovoren za uresničevanje denarne politike ECB in lahko daje potrebna navodila tudi centralnim bankam držav članic. Izvršni odbor je odgovoren tudi za pripravo srečanj Sveta ECB.

Svet Evropske centralne banke je njen odločevalni organ. Sestavljen pa je iz članov Izvršnega odbora in guvernerjev centralnih bank držav članic. Vsak od njih ima en glas in aktivno sodeluje v oblikovanju denarne unije. Izmed teh članov se izbirata tudi predsednik in podpredsednik Evropske centralne banke. Člani Sveta imajo petletni mandat in se sestanejo vsaj desetkrat letno. Tako kot Izvršni odbor tudi Svet ECB odloča z navadno večino, predsednik pa glasuje le v primeru neodločenega izida. Na sestankih Sveta lahko brez pravice glasovanja sodelujeta tudi predsednika Evropske komisije in Sveta ministrov, medtem ko države članice, ki ne sodelujejo v denarni uniji, ne smejo prisostvovati sestankom Sveta ECB.

Svet ECB pripravlja smernice in sprejema odločitve potrebne za izvajanje nalog Evropskega sistema centralnih bank. Oblikuje skupno denarno politiko, ki mora zagotavljati stabilnost cen na področju evra. Odloča pa tudi o denarnih ciljih, obrestnih merah, rezervah ESCB ter predpisuje potrebne smernice za njihovo izvajanje.

Generalni svet Evropske centralne banke je predviden v statutu ESCB za primere, ko vse države članice EU niso vključene v denarno unijo. Poleg članov Sveta ECB je sestavljen še iz guvernerjev centralnih bank držav članic, ki ne sodelujejo v monetarni uniji.

Naloga Generalnega sveta so večinoma svetovalne in posvetovalne narave, tako da ne more sprejemati obvezujočih odločitev pri oblikovanju in vodenju denarne politike Evropske unije. Prevezel je tudi tiste naloge Evropskega denarnega inštituta, ki jih je potrebno izvajati še naprej, ker vse države članice niso bile sprejete v EMU. Sodeluje pa tudi pri pripravah za nepreklicno trdne devizne tečaje valut nečlanic EMU nasproti evru.

6.4 Vloga institucij EU pri upravljanju Gospodarske in denarne unije

V nastajanje in upravljanje Gospodarske in denarne unije so poleg Evropske centralne banke vključene vse pomembne evropske institucije od Sveta ministrov in Evropske komisije do Evropskega parlamenta in tudi 12 držav članic EMU.

- Predsednik Sveta ministrov in člani Evropske komisije se lahko udeležujejo sestankov Sveta ECB, vendar brez glasovalne pravice. Predsednik Sveta ministrov lahko upošteva predloge Sveta ECB.
- Kadar Svet ministrov razpravlja o ciljih in nalogah ESCB, se lahko srečanja udeleži tudi predsednik Sveta ECB.
- ESCB mora vsako četrletje objaviti poročilo o svojih aktivnostih, konsolidirana finančna poročila pa mora objavljati celo tedensko.
- Za revizijo poročil ECB in nacionalnih centralnih bank so zadolženi neodvisni zunanji revizorji, ki jih predlaga Svet ECB (Jenko, 1998, str. 19).

Pomembno vlogo pri odločanju Evropske centralne banke pa ima tudi Evropski parlament. Kljub temu, da banka uživa popolno neodvisnost pri oblikovanju denarne politike, določanju obrestnih mer in pri uporabi drugih monetarnih instrumentov potrebnih za vzdrževanje stabilnosti evra, pa odgovarja tudi Evropskemu parlamentu. Le-ta mora namreč potrditi tako predsednika in podpredsednika ECB, kot tudi ostale člane Izvršnega odbora, preden jih Svet ministrov dokončno postavi na njihove položaje (Organi in institucije Evropske unije: Evropska centralna banka).

Evropska centralna banka je dolžna tudi dostavljati letna poročila o delovanju ESCB, ter o denarni politiki v tekočem in preteklem letu Evropskemu parlamentu, Svetu ministrov in Evropski komisiji. Poleg tega mora vsako leto predsednik ECB to poročilo tudi predstaviti na plenarnem zasedanju Evropskega parlamenta. Predsednik in ostali člani Izvršnega odbora se morajo vsaj štirikrat letno udeležiti tudi seje parlamentarne komisije za monetarne zadeve. To se lahko zgodi na zahtevo parlamentarne komisije ali pa Izvršnega odbora.

Svet ministrov lahko na predlog Evropske komisije in s soglasjem Evropskega parlamenta podeli Evropski centralni banki tudi posebne naloge, ki se nanašajo na nadzor kreditnih in ostalih finančnih institucij, z izjemo zavarovalnic. Ta nadzor je pomemben iz naslednjih razlogov (Kenen, 1995, str. 33):

- Vsi komitenti neke banke niso hkrati tudi domači rezidenti, slabo poslovanje banke pa občutijo tudi vlagatelji v drugih državah.
- Slabo poslovanje določene banke lahko vrže slabo luč tudi na ostale banke v tej državi.
- Slabo poslovanje bank v neki državi se lahko razširi tudi v druge evropske države.
- Slabo bančno poslovanje pa se v primeru skupne valute odraža tako na medbančnih trgih, kot tudi v plačilnem prometu.

Evropska centralna banka je prav gotovo ena najpomembnejših institucij v Evropski uniji. Z vodenjem denarne politike in določanjem obrestnih mer namreč neposredno vpliva na sprejemanje odločitev v gospodarstvu. Zaradi velikega vpliva na gospodarstvo po mojem ne zaostaja prav veliko za evropskim proračunom. Žal pa je tudi v tem primeru, podobno kot pri sprejemanju proračuna, nadzor razdeljen na preveliko število organov, kar po mojem mnenju

ustvarja le nepotrebno zmedo. Organi Evropske unije imajo namreč pogosto precej različne poglede na zakonodajo, ki uravnava delovanje Evropske centralne banke, in na nadzor nad njo. Zaradi tega bi se mi zdelo veliko bolj smotrno, če bi vsaj nadzor postavili izključno pod pristojnost Evropskega parlamenta. Seveda pa se to, vsaj v naslednjih nekaj letih, še ne bo zgodilo.

7 SKLEP

Začetki evropskega združevanja segajo daleč nazaj, v leto 1951, ko se je šest najmočnejših evropskih držav na čelu s takratnimi voditelji odločilo, da imajo zadosti vojn in medsebojnih preprirov, ki nimajo za posledico nič drugega kot nekaj milijonov smrtnih žrtev. Podpisali so Pogodbo o ustanovitvi Evropske skupnosti za premog in jeklo, s katero so se zavezali k medsebojnemu sodelovanju v premogovniški in jeklarski industriji. To sodelovanje so z naslednjimi pogodbami začeli razširjati tudi na druga gospodarska področja in kmalu so tudi druge države začele spoznavati, da imajo več koristi, če z drugimi državami medsebojno sodelujejo, namesto da se prepirajo. Posledično je prišlo do pristopa večjega števila novih članic v takrat že Evropsko gospodarsko skupnost.

Danes, ko Evropska unija združuje že 15 držav, na vstop vanjo pa uradno čaka še nadaljnjih 13 držav, pa medsebojno sodelovanje ni več omejeno le na gospodarstvo, temveč prihaja do sodelovanja praktično na vseh področjih. Evropska unija je tako preseгла okvire mednarodne organizacije in je postala zveza neodvisnih držav brez notranjih mej in drugih preprek, ki bi omejevale gospodarsko sodelovanje in gibanje ljudi med državami. Za največji dosežek Unije pa lahko prav gotovo štejemo uvedbo skupne valute, kar je še dodatno združilo nekoč sprta ljudstva.

Skupnost držav, kot je Evropska unija, pa seveda ne more obstajati brez skupnih političnih in gospodarskih organov, ki skrbijo za pravilen potek gospodarskega in drugih oblik sodelovanja ter odpravljajo nesoglasja, ki se še vedno lahko pojavijo med posameznimi državami. Evropska unija ima tako precejšnje število skupnih organov in ustanov, ki sprejemajo zakonodajo in skrbijo za njeno uresničevanje, združujejo različne interesne skupine in preprečujejo oziroma odpravljajo konflikte, ki se pojavljajo med njimi.

Izmed vseh evropskih institucij pa po pomenu prav gotovo izstopajo Evropski svet, Evropski parlament, Svet ministrov in Evropska komisija. Evropski svet sprejema politične odločitve na najvišji ravni. Evropska komisija skrbi za uresničevanje ustanovnih pogodb in pripravlja predloge za zakonodajo iz različnih področij, katere nato obravnava Svet ministrov in na njihovi podlagi sprejema odločitve. Evropski parlament kot nadzorni in posvetovalni organ nadzira sprejemanje odločitev, in če se mu zdi potrebno, tudi svetuje ostalim organom glede možnih rešitev.

Evropski parlament ima v osnovi tri temeljne skupine pristojnosti, in sicer zakonodajne pristojnosti, proračunske pristojnosti in pristojnosti nadzora nad sprejemanjem odločitev. Vloga Evropskega parlamenta pri sprejemanju zakonodaje je različna, odvisno od področja, o katerem se odloča. V nekaterih primerih se morajo ostale institucije pred sprejemom odločitve s Parlamentom posvetovati, v nekaterih primerih Parlament sodeluje pri sprejemanju odločitev, vse več pa je tudi takih področij, kjer Parlament soddloča o sprejemu zakonodaje skupaj s Svetom ministrov ali pa je potrebno vsaj njegovo soglasje, preden je odločitev lahko sprejeta.

Proračun Evropske unije je danes že precej obsežen, kar tudi ni presenetljivo, če upoštevamo, da ima Unija vedno več članic, hkrati pa te članice prenašajo vedno več področij pod pristojnost skupnih evropskih organov, ki se financirajo iz tega proračuna. Zaradi potreb po finančnih sredstvih, ki so se v preteklosti in se tudi danes stalno povečujejo, se stalno spreminja tudi način financiranja Evropskega proračuna. Na začetku se je le-ta financiral le z neposrednimi prispevki držav članic, vendar pa se je ta sistem že dokaj kmalu izkazal za neustreznega in so ga zamenjali s sistemom lastnih sredstev. V osemdesetih letih pa so se tudi v tem sistemu že začele pojavljati pomanjkljivosti in so ga zato začeli izboljševati. Ob neizbežnem nadaljnjem naraščanju porabe bo prav gotovo treba sistem lastnih sredstev vseskozi izboljševati in uvajati nove proračunske vire.

Poleg prihodkovnega dela pa ima evropski proračun tudi izdatkovni del, ki je razdeljen na več oddelkov, tako da ima vsaka izmed šestih najpomembnejših institucij svoj oddelek, iz katerega nato črpa sredstva. Evropska unija daje največji poudarek kmetijstvu in strukturnim operacijam, seveda pa daje velik pomen tudi notranjim politikam, zunanjemu delovanju in nenazadnje tudi varstvu okolja. To je jasno razvidno iz proračunov za leti 2001 in 2002, ki sem ju kot primer prikazal v tem diplomskem delu.

Pri preučevanju vplivov, ki jih ima Evropski parlament na gospodarstvo, pa poleg proračuna ne smemo pozabiti niti na Evropsko centralno banko, ki je bila ustanovljena z namenom vodenja enotne denarne politike in uvedbe skupne valute. Skupna valuta prav gotovo močno vpliva na lažje gospodarsko sodelovanje med državami. Če ne drugega, vsaj močno znižuje stroške poslovanja.

Evropski parlament kot nadzorni organ seveda natančno spremlja delovanje in aktivnosti Evropske centralne banke, saj med drugim lahko zavrne imenovanje članov vodstva banke, če ugotovi, da niso dovolj strokovno usposobljeni za vodenje tako pomembne institucije. Tudi ko enkrat da soglasje za imenovanje vodstva, pa še vedno zahteva redno poročanje o delovanju in rezultatih.

V poteku tega diplomskega dela sem torej ugotovil, da je Evropski parlament, poleg tega da sodeluje pri sprejemanju proračuna in nekaterih drugih odločitev, pomemben predvsem kot nadzorni organ, ki skrbi za pravilno delovanje in financiranje Evropske unije. Njegove

odločitve, tako pri sprejemanju proračuna kot pri nazoru nad Evropsko centralno banko, seveda pomembno vplivajo na sprejemanje odločitev v gospodarstvu, verjetno pa je še kar daleč čas, ko bo pomen Evropskega parlamenta enak pomenu nacionalnih parlamentov.

LITERATURA

1. Guide to European Policies 2000 – 6th edition. Rixensart : European Study Service, 2000. 422 str.
2. Jenko Andreja: Evropski denarni inštitut in Evropska centralna banka. Diplomsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 1998. 52 str., 2 pril.
3. Kenen B. Peter: Economic and Monetary Union in Europe. Cambridge : Cambridge University Press, 1995. 211 str.
4. Laffan Brigid: The Finances of the European Union. London : Macmillan Press, 1997. 293 str.
5. Mavko Mitja: Prihodki proračuna EU in ocena višine slovenskega prispevka. Diplomsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2001. 31 str., 11 pril., 11 tbl.
6. Servais Dominique: A Single Financial Market. Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 1995. 117 str.
7. Slovenija v Evropski uniji. Ljubljana : Urad vlade za informiranje, 2001. 152 str.
8. The Community Budget: The facts in figures. Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2000. 128 str.
9. The European Parliament. Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2000. 33 str.
10. Treaty of Amsterdam: what has changed in Europe. Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 1999. 30 str.

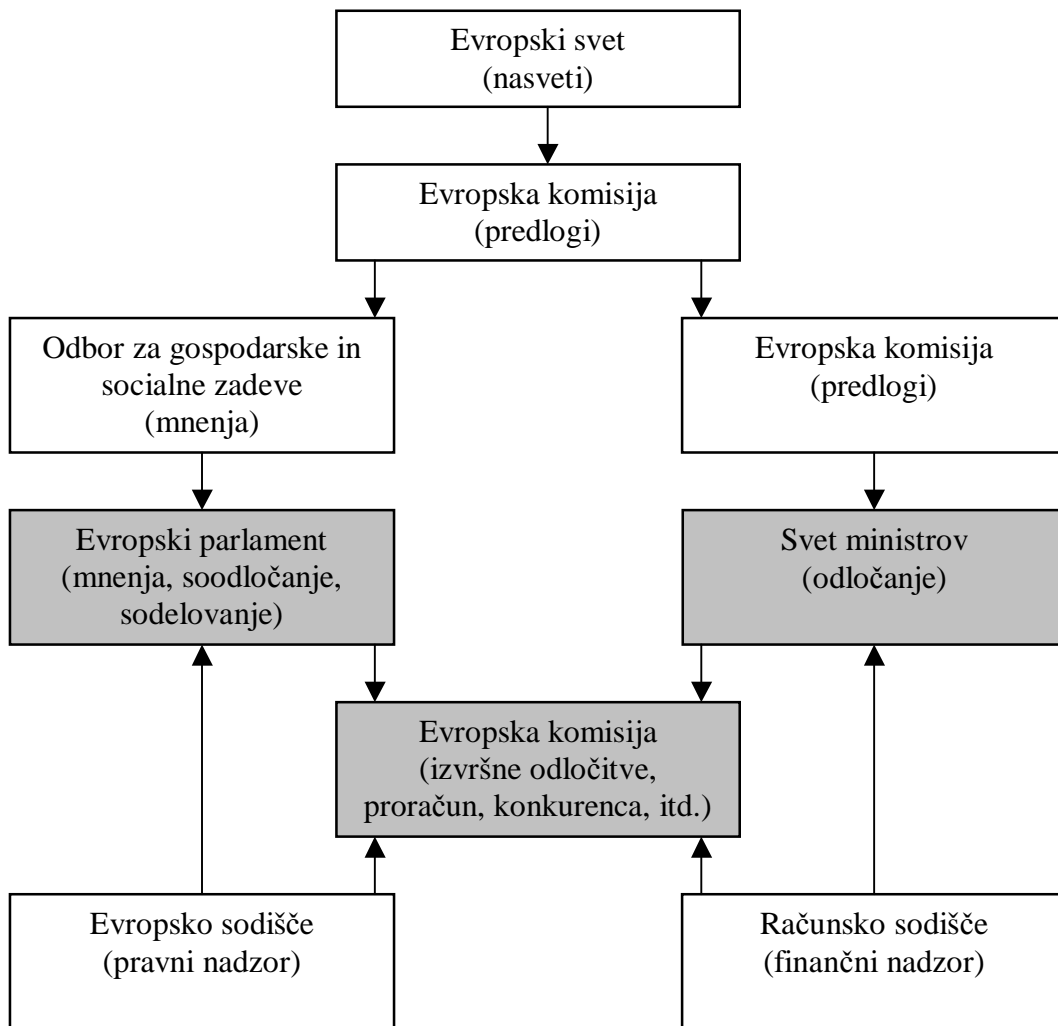
VIRI

1. Agenda 2000: Financing the European Union – Commission Report on the Operation of Own Resources System. Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 1998. 121 str.
2. Council Decision of 31 October 1994 on budgetary discipline (Official Journal of the European Communities L 293, 12. 11. 1994).
3. Council Decision of 31 October 1994 on the system of the European Communities' own resources (Official Journal of the European Communities L 293, 12. 11. 1994).
4. Council Decision of 29 September 2000 on the system of the European Communities' own resources (Official Journal of the European Communities L 253, 7. 10. 2000).
5. European Union Public Finance. Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 1995. 190 str.
6. Evropska unija na kratko. Ljubljana : Informacijski center Delegacije Evropske komisije v Sloveniji, 2001. 16 str.

7. Evroslovarček. Urad vlade za informiranje.
[URL: <http://evropa.gov.si/evroslovarcek>], 20. 12. 2001.
8. General budget of the European Union for the financial year 2001. Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2001. 25 str.
9. General budget of the European Union for the financial year 2002. Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2002. 27 str.
10. Glossary: Institutions, policies and enlargement of the European Union. Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2000. 81 str.
11. Interinstitutional Agreement of 29 October 1993 on budgetary discipline and improvement of the budgetary procedure (Official Journal of the European Communities C 331, 7. 12. 1993).
12. Organi in institucije Evropske unije: Evropski parlament.
[URL: http://www.evropska-unija.si/Evropska_unija/Vodic/e_parlament.htm],
21.12.2001.
13. Organi in institucije Evropske unije: Evropska komisija.
[URL: http://www.evropska-unija.si/Evropska_unija/Vodic/e_komisija.htm],
21. 12. 2001.
14. Organi in institucije Evropske unije: Svet EU in Evropski svet.
[URL: http://www.evropska-unija.si/Evropska_unija/Vodic/svet_eu.htm], 21. 12. 2001.
15. Organi in institucije Evropske unije: Evropska centralna banka.
[URL: http://www.evropska-unija.si/Evropska_unija/Vodic/banka1.htm], 21. 12. 2001.
16. Organi in institucije Evropske unije: Vprašanja in odgovori.
[URL: http://www.evropska-unija.si/vprasanja_odgovori.htm], 21. 12. 2001.
17. Proces odločanja in proračun Evropske unije: Proces odločanja v Evropski uniji.
[URL: http://www.evropska-unija.si/Evropska_unija/Vodic/proces.htm], 21. 12. 2001.
18. Proces odločanja in proračun Evropske unije: Proračun Evropske unije.
[URL: http://www.evropska-unija.si/Evropska_unija/Vodic/proracun.htm], 21. 12. 2001.
19. Slovenija in Evropska unija: Jezikovni priročnik. Služba Vlade Republike Slovenije za evropske zadeve.
[URL: <http://www.gov.si/svez/slo/mainmenu.htm>], 20. 12. 2001.
20. The expiry of the ECSC Treaty in 2002.
[URL: [http:// europa.eu.int/comm/budget/furtherinfo/index_en.htm](http://europa.eu.int/comm/budget/furtherinfo/index_en.htm)], 30. 9. 2000

PRILOGE

Slika 1: Evropske institucije

Vir: Guide to European Policies, str. 27.

Tabela 1: Izdatki evropskega proračuna od 1958 do 2001 (v mio EUR in %)

Postavka	1958		1959		1960		1961	
	znesek	%	znesek	%	znesek	%	znesek	%
Splošni proračun								
Garancije za EKUJS ¹								
Strukturni skladi:							8,6	11,1
• Vodenje EKUJS								
• ESRR ²								
• ERS ³								
Raziskave								
Zunanje delovanje								
Administracija	7,3	9,0	18,1	37,4	21,2	36,2	25,4	32,8
Povračila in drugo								
Skupaj splošni proračun	7,3	9,0	18,1	37,4	21,2	36,2	34,0	43,9
ERS					3,4	5,8	15,8	20,4
ESPJ	70,3	86,5	21,8	45,0	28,2	48,1	20,8	26,8
Euratom⁴	3,7	4,6	8,5	17,6	5,8	9,9	6,9	8,9
Skupaj	81,3	100,0	48,4	100,0	58,6	100,0	77,5	100,0

Postavka	1962		1963		1964		1965	
	znesek	%	znesek	%	znesek	%	znesek	%
Splošni proračun								
Garancije za EKUJS							28,7	8,5
Strukturni skladi:	11,3	6,6	4,6	2,2	7,2	2,8	4,6	1,4
• Vodenje EKUJS								
• ESRR								
• ERS								
Raziskave								
Zunanje delovanje								
Administracija	30,2	17,6	35,2	16,6	39,6	15,3	43,3	12,8
Povračila in drugo								
Skupaj splošni proračun	41,5	24,1	39,8	18,7	46,8	18,0	76,6	22,6
ERS	53,3	31,0	65,3	30,7	83,4	32,2	106,7	31,5
ESPJ	22,3	13,0	22,6	10,6	29,1	11,2	35,7	10,5
Euratom	54,8	31,9	84,7	39,9	100,1	38,6	120,0	35,4
Skupaj	171,9	100,0	212,4	100,0	259,4	100,0	339,0	100,0

Postavka	1966		1967		1968		1969	
	znesek	%	znesek	%	znesek	%	znesek	%
Splošni proračun								
Garancije za EKUJS	50,7	12,9	340,0	45,5	1.259,7	77,4	1.668,6	80,8
Strukturni skladi:	22,1	5,6	81,1	10,8	58,5	3,6	70,8	3,4
• Vodenje EKUJS					34,0	2,1	51,3	2,5
• ESRR								
• ERS					24,5	1,5	19,5	0,9
Raziskave					73,4	4,5	59,2	2,9
Zunanje delovanje	0,9	0,2	0,8	0,1	1,0	0,1	1,0	0,0
Administracija	50,9	12,9	53,7	7,2	94,7	5,8	104,3	5,0
Povračila in drugo	0,6	0,2	0,5	0,1	0,6	0,0	0,9	0,0
Skupaj splošni proračun	125,2	31,8	476,1	63,7	1.487,9	91,5	1.904,8	92,2
ERS	108,3	27,5	104,6	14,0	106,5	6,5	115,0	5,6
ESPJ	31,0	7,9	37,7	5,0	32,4	2,0	45,7	2,2
Euratom	129,2	32,8	129,5	17,3				
Skupaj	393,7	100,0	747,9	100,0	1.626,8	100,0	2.065,5	100,0

¹ Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad.

² Evropski sklad za regionalni razvoj.

³ Evropski razvojni sklad.

⁴ Proračun Euratom-a je bil leta 1969 vključen v splošni proračun.

Tabela 1 (nadaljevanje)

Postavka	1970		1971		1972		1973	
	znesek	%	znesek	%	znesek	%	znesek	%
Splošni proračun								
Garancije za EKUJS	3.108,1	86,9	1.755,6	72,8	2.485,6	75,2	3.614,4	76,8
Strukturni skladi:	95,4	2,7	118,0	4,9	136,9	4,1	259,1	5,5
• Vodenje EKUJS	58,4	1,6	61,5	2,6	53,2	1,6	10,8	0,2
• ESRR								
• ERS	37,0	1,0	56,5	2,3	83,7	2,5	248,3	5,3
Raziskave	63,4	1,8	64,9	2,7	76,3	2,3	70,1	1,5
Zunanje delovanje	1,4	0,0	0,4	0,0	71,8	2,2	63,3	1,3
Administracija	115,3	3,2	137,8	5,7	173,6	5,3	245,3	5,2
Povračila in drugo	1,6	0,0	130,4	5,4	178,1	5,4	253,0	5,4
Skupaj splošni proračun	3.385,2	94,7	2.207,1	91,5	3.122,3	94,5	4.505,2	95,8
ERS	145,6	4,1	154,4	6,4	131,5	4,0	157,8	3,4
ESPJ	45,6	1,3	49,8	2,1	51,0	1,5	40,5	0,9
Skupaj	3.576,4	100,0	2.411,3	100,0	3.304,8	100,0	4.703,5	100,0

Postavka	1974		1975		1976		1977	
	znesek	%	znesek	%	znesek	%	znesek	%
Splošni proračun								
Garancije za EKUJS	3.459,8	68,4	4.327,7	70,9	5.636,7	71,4	6.587,1	72,6
Strukturni skladi:	281,8	5,6	375,3	6,2	623,8	7,9	685,5	7,6
• Vodenje EKUJS	37,8	0,7	76,7	1,3	112,1	1,4	113,0	1,2
• ESRR			150,0	2,5	300,0	3,8	400,0	4,4
• ERS	244,0	4,8	148,6	2,4	211,7	2,7	172,5	1,9
Raziskave	110,3	2,2	115,9	1,9	127,2	1,6	180,8	2,0
Zunanje delovanje	358,5	7,1	250,9	4,1	202,8	2,6	194,1	2,1
Administracija	306,2	6,1	364,0	6,0	430,7	5,5	501,6	5,5
Povračila in drugo	309,8	6,1	383,1	6,3	541,6	6,9	586,8	6,5
Skupaj splošni proračun	4.826,4	95,5	5.816,9	95,3	7.562,8	95,8	8.735,9	96,3
ERS	172,0	3,4	208,5	3,4	248,6	3,1	244,7	2,7
ESPJ	58,0	1,1	76,0	1,2	84,2	1,1	95,5	1,1
Skupaj	5.056,4	100,0	6.101,4	100,0	7.895,6	100,0	9.076,1	100,0

Postavka	1978		1979		1980		1981	
	znesek	%	znesek	%	znesek	%	znesek	%
Splošni proračun								
Garancije za EKUJS	8.679,3	69,4	10.387,1	70,3	11.291,9	68,6	11.063,7	59,7
Strukturni skladi:	1.388,7	11,1	1.515,5	10,3	1.808,5	11,0	3.566,8	19,2
• Vodenje EKUJS	325,6	2,6	286,5	1,9	314,6	1,9	539,9	2,9
• ESRR	525,0	4,2	699,0	4,7	793,4	4,8	2.406,5	13,0
• ERS	538,1	4,3	530,0	3,6	700,5	4,3	620,4	3,3
Raziskave	266,9	2,1	267,6	1,8	364,2	2,2	311,6	1,7
Zunanje delovanje	313,2	2,5	443,7	3,0	603,9	3,7	738,4	4,0
Administracija	686,6	5,5	775,6	5,2	829,9	5,0	941,8	5,1
Povračila in drugo	707,1	5,7	831,2	5,6	958,9	5,8	1.103,7	6,0
Skupaj splošni proračun	12.041,8	96,3	14.220,7	96,3	15.857,3	96,4	17.726,0	95,7
ERS	401,0	3,2	465,3	3,1	481,9	2,9	663,7	3,6
ESPJ	67,3	0,5	87,5	0,6	115,6	0,7	139,7	0,8
Skupaj	12.510,1	100,0	14.773,5	100,0	16.454,8	100,0	18.529,4	100,0

Tabela 1 (nadaljevanje)

Postavka	1982		1983		1984		1985	
	znesek	%	znesek	%	znesek	%	znesek	%
Splošni proračun								
Garancije za EKUJS	12.259,8	57,6	15.785,8	62,1	18.330,4	65,4	19.727,8	68,4
Strukturni skladi:	4.570,1	21,5	4.081,3	16,0	3.220,0	11,5	3.702,9	12,8
Vodenje EKUJS	650,8	3,1	575,3	2,3	595,6	2,1	685,5	2,4
ESRR	2.905,4	13,6	2.306,6	9,1	1.412,5	5,0	1.610,0	5,6
ERS	1.031,9	4,8	1.199,4	4,7	1.211,9	4,3	1.407,4	4,9
Raziskave	437,3	2,1	1.345,5	5,3	1.660,0	5,9	677,9	2,4
Zunanje delovanje	891,2	4,2	901,3	3,5	996,5	3,6	963,8	3,3
Administracija	1.048,2	4,9	1.108,2	4,4	1.212,9	4,3	1.304,8	4,5
Povračila in drugo	1.263,0	5,9	1.283,9	5,0	1.661,6	5,9	1.490,1	5,2
Skupaj splošni proračun	20.469,6	96,1	24.506,0	96,4	27.081,4	96,6	27.867,3	96,7
ERS	647,2	3,0	718,8	2,8	703,0	2,5	698,0	2,4
ESPJ	184,0	0,9	207,7	0,8	255,2	0,9	267,9	0,9
Skupaj	21.300,8	100,0	25.432,5	100,0	28.039,6	100,0	28.833,2	100,0

Postavka	1986		1987		1988		1989	
	znesek	%	znesek	%	znesek	%	znesek	%
Splošni proračun								
Garancije za EKUJS	22.118,1	61,7	22.950,1	63,3	26.395,2	62,1	24.401,4	57,7
Strukturni skladi:	5.664,7	15,8	5.859,6	16,2	6.419,3	15,1	7.945,1	18,8
Vodenje EKUJS	771,2	2,2	789,5	2,2	1.140,9	2,7	1.349,0	3,2
ESRR	2.456,7	6,9	2.560,1	7,1	2.979,8	7,0	3.920,0	9,3
ERS	2.436,8	6,8	2.510,0	6,9	2.298,6	5,4	2.676,1	6,3
Raziskave	775,4	2,2	964,4	2,7	1.129,5	2,7	1.517,5	3,6
Zunanje delovanje	1.057,3	3,0	809,2	2,2	768,1	1,8	1.044,3	2,5
Administracija	1.533,9	4,3	1.696,9	4,7	1.906,1	4,5	2.069,8	4,9
Povračila in drugo	3.526,0	9,8	2.807,8	7,7	4.403,6	10,4	3.779,0	8,9
Skupaj splošni proračun	34.675,4	96,8	35.088,0	96,8	41.021,7	96,5	40.757,1	96,4
ERS	846,7	2,4	837,9	2,3	1.196,3	2,8	1.297,1	3,1
ESPJ	298,1	0,8	308,9	0,9	277,2	0,7	229,9	0,5
Skupaj	35.820,2	100,0	36.234,8	100,0	42.495,2	100,0	42.284,1	100,0

Postavka	1990		1991		1992		1993	
	znesek	%	znesek	%	znesek	%	znesek	%
Splošni proračun								
Garancije za EKUJS	25.604,6	56,1	31.103,2	56,5	31.254,5	51,4	34.935,8	52,4
Strukturni skladi:	9.591,4	21,0	13.971,0	25,4	18.378,3	30,2	20.478,5	30,7
Vodenje EKUJS	1.825,3	4,0	2.085,4	3,8	2.857,9	4,7	2.914,2	4,4
ESRR	4.554,1	10,0	6.306,8	11,5	8.564,8	14,1	9.545,6	14,3
ERS	3.212,0	7,0	4.030,0	7,3	4.321,1	7,1	5.382,6	8,1
Kohezijski sklad							795,0	1,2
Raziskave	1.790,3	3,9	1.706,3	3,1	1.903,2	3,1	2.232,5	3,3
Zunanje delovanje	1.430,6	3,1	2.209,6	4,0	2.140,6	3,5	2.857,5	4,3
Administracija	2.332,9	5,1	2.618,7	4,8	2.877,6	4,7	3.319,1	5,0
Povračila in drugo	3.313,1	7,3	1.901,8	3,5	1.935,9	3,2	960,1	1,4
Skupaj splošni proračun	44.062,9	96,6	53.510,6	97,3	58.490,2	96,1	64.783,4	97,1
ERS	1.256,5	2,8	1.191,3	2,2	1.941,7	3,2	1.353,6	2,0
ESPJ	288,6	0,6	314,3	0,6	412,2	0,7	596,4	0,9
Skupaj	45.608,0	100,0	55.016,2	100,0	60.844,1	100,0	66.733,4	100,0

Tabela 1 (nadaljevanje)

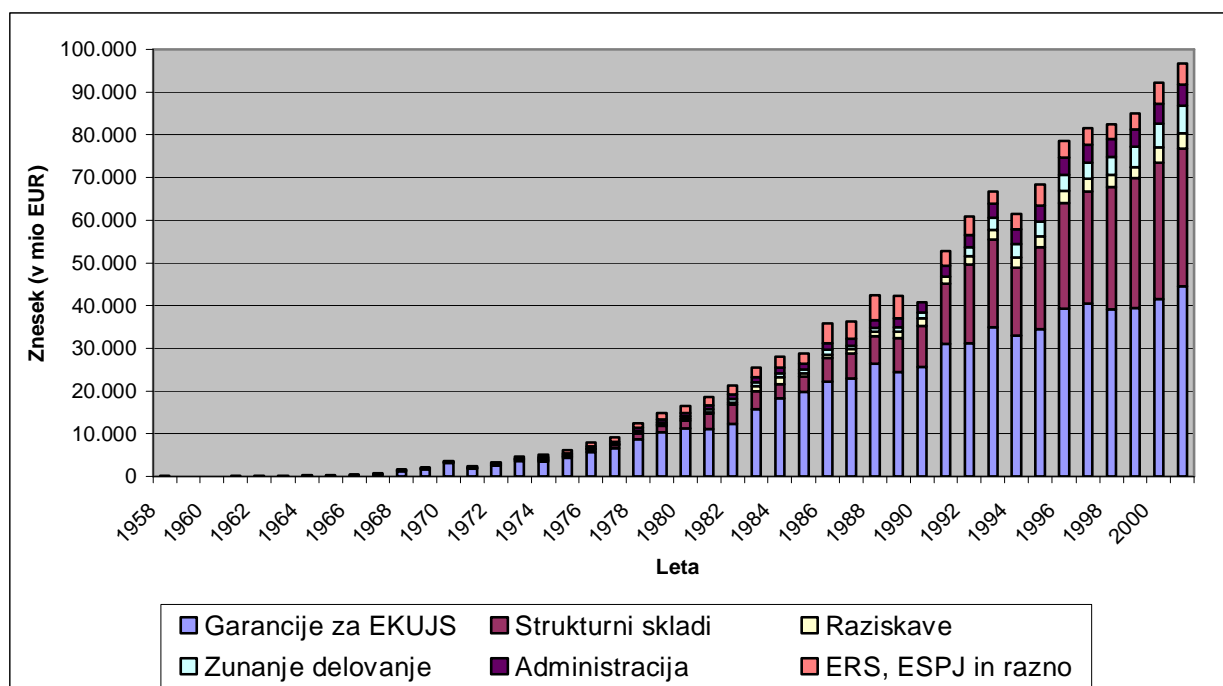
Postavka	1994		1995		1996		1997	
	znesek	%	znesek	%	znesek	%	znesek	%
Splošni proračun								
Garancije za EKUJS	32.952,8	53,6	34.490,4	50,4	39.324,2	50,0	40.423,0	49,6
Strukturni skladi:	15.872,1	25,8	19.223,3	28,1	24.624,1	31,3	26.285,1	32,3
Vodenje EKUJS	2.476,5	4,0	2.530,6	3,7	3.360,3	4,3	3.580,0	4,4
ESRR	6.331,2	10,3	8.373,6	12,2	10.610,3	13,5	11.521,4	14,1
ERS	4.315,4	7,0	4.546,9	6,6	6.031,6	7,7	6.143,4	7,5
Kohezijski sklad	851,6	1,4	1.699,3	2,5	1.872,2	2,4	2.323,0	2,9
FIUR ⁵	395,0	0,6	248,1	0,4	421,6	0,5	486,9	0,6
Raziskave	2.480,8	4,0	2.477,9	3,6	2.878,7	3,7	2.981,6	3,7
Zunanje delovanje	3.055,2	5,0	3.406,2	5,0	3.855,0	4,9	3.822,6	4,7
Administracija	3.541,7	5,8	3.870,3	5,7	4.011,1	5,1	4.195,5	5,1
Povračila in drugo	1.370,5	2,2	3.079,3	4,5	2.339,0	3,0	2.111,3	2,6
Skupaj splošni proračun	59.273,1	96,4	66.547,4	97,3	77.032,2	98,0	79.819,1	97,9
ERS	1.781,6	2,9	1.563,7	2,3	1.317,4	1,7	1.213,0	1,5
ESPJ	424,0	0,7	297,5	0,4	255,3	0,3	459,8	0,6
Skupaj	61.478,7	100,0	68.408,6	100,0	78.604,9	100,0	81.491,9	100,0

Postavka	1998		1999		2000 ⁶		2001 ⁷	
	znesek	%	znesek	%	znesek	%	znesek	%
Splošni proračun								
Garancije za EKUJS	39.068,0	47,4	39.468,6	46,5	41.493,9	45,0	44.600,2	46,1
Strukturni skladi:	28.624,1	34,7	30.377,4	35,8	31.957,0	34,6	32.110,5	33,2
Vodenje EKUJS	3.521,5	4,3	3.774,0	4,4	3.510,4	3,8	3.035,1	3,1
ESRR	11.779,2	14,3	14.066,5	16,6	14.226,4	15,4	14.671,7	15,2
ERS	7.602,8	9,2	7.245,8	8,5	7.675,0	8,3	8.525,7	8,8
Kohezijski sklad	2.336,0	2,8	2.731,7	3,2	2.800,0	3,0	2.500,0	2,6
FIUR	407,7	0,5	571,9	0,7	498,0	0,5	504,8	0,5
Raziskave	2.968,7	3,6	2.629,2	3,1	3.600,0	3,9	3.710,0	3,8
Zunanje delovanje	4.159,7	5,0	4.729,5	5,6	5.541,6	6,0	6.377,8	6,6
Administracija	4.171,3	5,1	4.111,4	4,8	4.725,3	5,1	4.927,3	5,1
Povračila in drugo	1.886,4	2,3	2.175,6	2,6	2.122,8	2,3	2.214,7	2,3
Skupaj splošni proračun	80.878,1	98,0	83.491,6	98,3	89.440,6	97,0	93.940,4	97,2
ERS	1.439,6	1,7	1.275,4	1,5	2.635,0	2,9	2.553,0	2,6
ESPJ	184,9	0,2	184,6	0,2	178,0	0,2	190,0	0,2
Skupaj	82.502,6	100,0	84.951,6	100,0	92.253,6	100,0	96.683,4	100,0

Vir: The Community budget: The facts in figures, str. 28-31.

⁵ Finančni instrument za usmerjanje ribištva.⁶ Proračun za leto 2000.⁷ Predhodni osnutek proračuna za leto 2001.

Grafikon 1: Izdatki evropskega proračuna v obdobju od 1958 do 2001 (v mio EUR)

Vir: The Community budget. The facts in figures, str. 28-31.

Tabela 2: Prihodki evropskega proračuna v obdobju od 1971 do 2001 (v mio EUR in %)

Vrsta prihodka	1971		1972		1973		1974	
	znesek	%	znesek	%	znesek	%	znesek	%
Kmetijske dajatve	713,8	30,6	799,5	25,6	510,3	10,4	330,1	6,4
Carinske dajatve	582,3	25,0	957,3	30,7	1.986,3	40,4	2.737,6	53,2
DDV								
Četrti vir								
Razno	1.033,2	44,4	1.360,7	43,6	2.417,7	49,2	2.075,7	40,4
Skupaj	2.329,3	100,0	3.117,5	100,0	4.914,3	100,0	5.143,4	100,0

Vrsta prihodka	1975		1976		1977		1978	
	znesek	%	znesek	%	znesek	%	znesek	%
Kmetijske dajatve	590,1	9,2	1.163,7	14,2	1.778,5	20,5	2.278,9	18,3
Carinske dajatve	3.151,0	49,3	4.064,5	49,7	3.927,2	45,3	4.390,9	35,3
DDV								
Četrti vir								
Razno	2.644,0	41,4	2.956,5	36,1	2.969,4	34,2	5.783,0	46,4
Skupaj	6.385,1	100,0	8.184,7	100,0	8.675,1	100,0	12.452,8	100,0

Vrsta prihodka	1979		1980		1981		1982	
	znesek	%	znesek	%	znesek	%	znesek	%
Kmetijske dajatve	2.143,5	14,4	2.002,3	12,2	1.747,4	9,2	2.227,8	10,1
Carinske dajatve	5.189,1	34,8	5.905,7	35,9	6.392,4	33,8	6.815,3	30,9
DDV	4.737,7	31,8	7.258,5	44,2	9.187,8	48,6	12.000,5	54,3
Četrti vir								
Razno	2.821,2	18,9	1.265,8	7,7	1.590,4	8,4	1.038,5	4,7
Skupaj	14.891,5	100,0	16.432,3	100,0	18.918,0	100,0	22.082,1	100,0

Tabela 2 (nadaljevanje)

Vrsta prihodka	1983		1984		1985		1986	
	znesek	%	znesek	%	znesek	%	znesek	%
Kmetijske dajatve	2.433,9	9,5	2.950,0	11,3	2.179,1	7,8	2.287,0	6,8
Carinske dajatve	7.234,6	28,1	7.623,5	29,2	8.310,1	29,6	8.173,0	24,3
DDV	13.691,0	53,2	14.565,9	55,8	15.218,9	54,2	22.223,4	66,0
Četrti vir								
Razno	2.369,7	9,2	943,0	3,6	2.377,0	8,5	983,8	2,9
Skupaj	25.729,2	100,0	26.082,4	100,0	28.085,1	100,0	33.667,2	100,0

Vrsta prihodka	1987		1988		1989		1990	
	znesek	%	znesek	%	znesek	%	znesek	%
Kmetijske dajatve	3.097,8	8,7	2.605,8	6,2	2.397,7	5,2	1.875,7	4,0
Carinske dajatve	8.936,5	25,0	9.310,2	22,3	10.312,9	22,5	10.285,1	22,1
DDV	23.463,5	65,6	23.927,6	57,2	26.293,4	57,3	27.440,1	59,1
Četrti vir			4.445,8	10,6	4.519,0	9,8	94,9	0,2
Razno	285,5	0,8	1.554,0	3,7	2.376,8	5,2	6.773,3	14,6
Skupaj	35.783,3	100,0	41.843,4	100,0	45.899,8	100,0	46.469,1	100,0

Vrsta prihodka	1991		1992		1993		1994	
	znesek	%	znesek	%	znesek	%	znesek	%
Kmetijske dajatve	2.486,6	4,4	1.987,8	3,3	1.929,9	2,9	2.074,1	3,1
Carinske dajatve	11.475,4	20,4	11.292,4	18,9	11.055,6	16,8	11.178,0	16,9
DDV	31.406,2	55,8	34.659,3	58,0	34.489,9	52,5	33.254,5	50,4
Četrti vir	7.468,3	13,3	8.322,2	13,9	16.517,9	25,2	17.682,2	26,8
Razno	3.412,9	6,1	3.450,1	5,8	1.679,5	2,6	1.813,3	2,7
Skupaj	56.249,4	100,0	59.711,8	100,0	65.672,8	100,0	66.002,1	100,0

Vrsta prihodka	1995		1996		1997		1998	
	znesek	%	znesek	%	znesek	%	znesek	%
Kmetijske dajatve	1.944,6	2,6	1.821,5	2,2	1.925,3	2,4	1.955,1	2,3
Carinske dajatve	12.508,6	16,7	11.762,2	14,5	12.247,0	15,2	12.155,6	14,4
DDV	39.183,2	52,2	33.962,9	41,8	34.222,5	42,5	33.118,0	39,2
Četrti vir	14.191,2	18,9	23.549,1	29,0	26.898,2	33,4	35.020,5	41,4
Razno	7.249,5	9,7	10.179,4	12,5	5.254,7	6,5	2.280,5	2,7
Skupaj	75.077,1	100,0	81.275,1	100,0	80.547,7	100,0	84.529,7	100,0

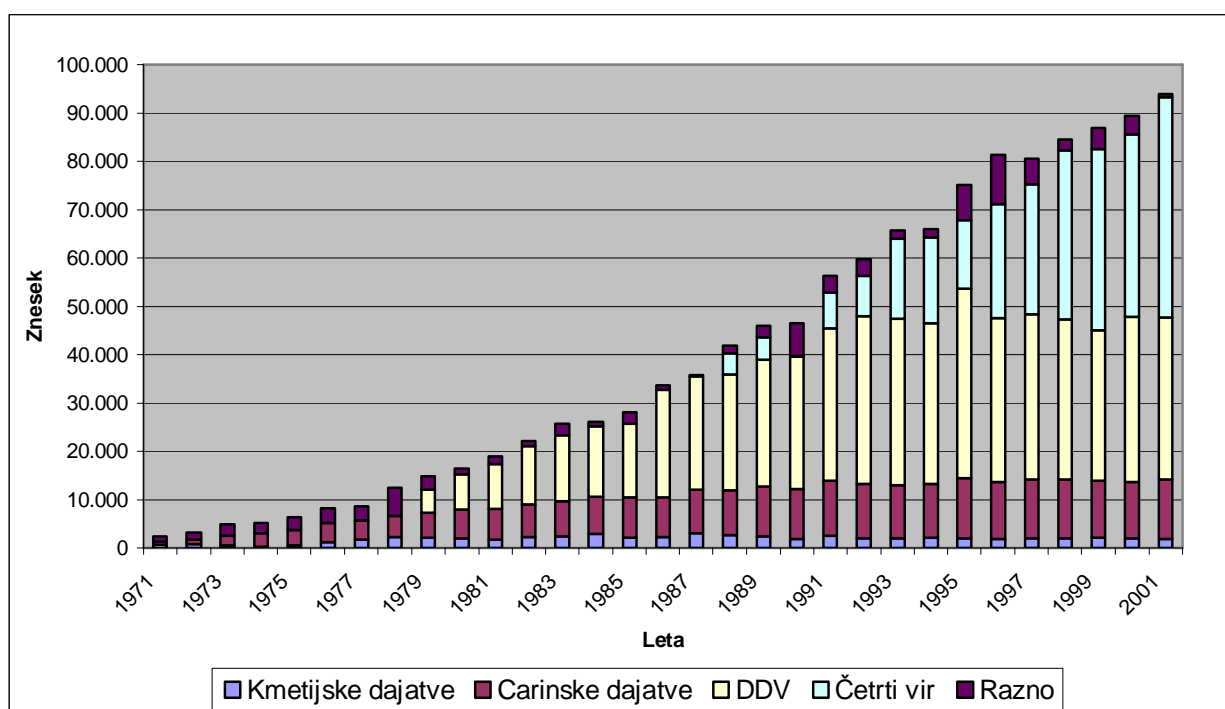
Vrsta prihodka	1999		2000 ⁸		2001 ⁹	
	znesek	%	znesek	%	znesek	%
Kmetijske dajatve	2.151,7	2,5	2.038,4	2,3	1.913,6	2,0
Carinske dajatve	11.705,9	13,5	11.665,3	13,0	12.291,8	13,1
DDV	31.163,4	35,9	34.048,6	38,1	33.467,2	35,6
Četrti vir	37.509,8	43,2	37.805,1	42,3	45.516,1	48,5
Razno	4.372,7	5,0	3.883,2	4,3	751,7	0,8
Skupaj	86.903,5	100,0	89.440,6	100,0	93.940,4	100,0

Vir: The Community budget. The facts in figures, str. 42-43.

⁸ Proračun 2000.

⁹ Predhodni osnutek proračuna 2001.

Grafikon 2: Prihodki evropskega proračuna v obdobju od 1971 do 2001 (v mio EUR in %)

Vir: The Community budget. The facts in figures, str. 42-43.

Tabela 3: Popravljen finančna perspektiva za obdobje od 1988 do 1992 (v mio EUR in tekočih cenah)

Opis	1988	1989	1990	1991	1992
Rezervacije za obveznosti					
1. Garancije za EKUJS	27.500	28.613	30.700	33.000	35.039
2. Strukturni skladi	7.790	9.522	11.555	14.804	18.109
3. Politike večletnih razdelitev	1.210	1.708	2.071	2.466	2.905
4. Druge politike	2.103	2.468	3.229	5.648	5.936
od tega: neobvezni izdatki	1.646	1.864	2.523	4.738	5.029
5. Povračila in administracija	5.700	5.153	4.930	4.559	3.893
od tega: razpolaganje z delnicami	1.240	1.449	1.523	1.375	810
6. Denarne rezerve	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Skupaj	45.303	48.464	53.485	61.477	66.882
od tega:					
- obvezni izdatki	33.698	33.764	35.454	37.199	38.503
- neobvezni izdatki	11.605	14.700	18.031	24.278	28.379
Rezervacije za plačila					
Rezervacije za potrebna plačila	43.779	46.885	51.291	58.458	64.081
od tega:					
- obvezni izdatki	33.640	33.745	35.372	37.195	38.435
- neobvezni izdatki	10.139	13.140	15.919	21.263	25.646
Rezervacije za plačila kot % BNP	1,08	1,06	1,08	1,13	1,19
Delež lastnih sredstev kot % BNP	1,15	1,17	1,18	1,19	1,20

Vir: The Community budget. The facts in figures, str. 56.

Tabela 4: Proračuni sprejeti na podlagi finančne perspektive v obdobju 1988 do 1992 (v mio EUR in tekočih cenah)

Opis	1988	1989	1990	1991	1992
Rezervacije za obveznosti					
1. Garancije za EKUJS	27.500	26.761	26.522	31.516	32.095
2. Strukturni skladi	7.790	9.488	11.533	14.804	18.109
3. Politike večletnih razdelitev	1.210	1.695	2.071	2.466	2.905
4. Druge politike	2.103	2.415	3.220	5.602	5.936
od tega: neobvezni izdatki	1.646	1.863	2.523	4.738	5.029
5. Povračila in administracija	5.700	5.066	4.862	3.982	3.863
od tega: razpolaganje z delnicami	1.240	1.449	1.470	810	810
6. Denarne rezerve	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Skupaj	45.303	46.425	49.208	59.370	63.908
od tega:					
- obvezni izdatki	33.698	31.740	31.390	35.306	35.530
- neobvezni izdatki	11.605	14.685	17.818	24.064	28.378
Rezervacije za plačila					
Rezervacije za potrebna plačila	43.779	44.841	46.928	56.085	61.097
od tega:					
- obvezni izdatki	33.640	31.792	31.364	35.268	35.457
- neobvezni izdatki	10.139	13.049	15.564	20.817	25.640
Rezervacije za plačila kot % BNP	1,08	1,02	0,99	1,09	1,13
Delež lastnih sredstev kot % BNP	1,15	1,17	1,18	1,19	1,20

Vir: The Community budget. The facts in figures, str. 56.

Tabela 5: Proračuni sprejeti na podlagi finančne perspektive v obdobju od 1993 do 1999 (v mio EUR)

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Rezervacije za obveznosti							
1. Skupna kmetijska politika	35.352	34.787	36.894	40.828	40.805	39.937	40.060
2. Strukturni skladi	22.192	23.176	26.329	29.131	31.477	33.461	39.001
2.1. Strukturni skladi	20.627	21.323	24.069	26.579	28.620	30.482	35.878
2.2. Kohezijski sklad	1.565	1.853	2.152	2.444	2.749	2.871	3.118
2.3. Finančni mehanizem EGP ¹⁰			108	108	108	108	5
3. Notranje politike	4.108	4.365	5.055	5.321	5.601	5.756	5.864
4. Zunanje delovanje	4.115	4.297	4.873	5.264	5.601	5.731	6.044
5. Administrativni stroški	3.417	3.634	3.999	4.184	4.284	4.503	4.504
6. Rezerve	1.224	1.530	1.146	1.152	1.158	1.176	1.192
6.1. Denarne rezerve	1.000	1.000	500	500	500	500	500
6.2. Rezerve za garancije	15	318	323	326	329	338	346
6.3. Rezerve za nujno pomoč	209	212	323	326	329	338	346
7. Kompenzacija			1.547	701	212	99	
Skupaj obveznostne rezervacije	70.408	71.789	79.843	86.581	89.138	90.663	96.665
Skupaj plačljive rezervacije	66.858	68.355	75.438	81.943	82.366	83.529	85.584

Vir: The Community budget. The facts in figures, str. 70-71.

¹⁰ EGP – Evropski gospodarski prostor (European Economic Area).

Tabela 6: Finančna perspektiva za obdobje od leta 2000 do leta 2006 (v mio EUR)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Rezervacije za obveznosti							
1. Kmetijstvo	41.738	44.530	45.379	45.538	44.488	43.624	43.344
2. Strukturni skladi	32.678	32.720	32.106	31.503	30.785	30.785	30.343
2.1. Strukturni skladi	30.019	30.005	29.391	28.788	28.174	28.174	27.737
2.2. Kohezijski sklad	2.659	2.715	2.715	2.715	2.611	2.611	2.606
3. Notranje politike	6.031	6.272	6.386	6.500	6.614	6.729	6.853
4. Zunanje delovanje	4.627	4.755	5.019	5.025	5.029	5.035	5.040
5. Administrativni stroški	4.798	4.939	4.880	4.984	5.088	5.192	5.296
6. Rezerve	906	916	666	416	416	416	416
6.1. Denarne rezerve	500	500	250	0	0	0	0
6.2. Rezerve za nujno pomoč	203	208	208	208	208	208	208
6.3. Rezerve za garancije	203	208	208	208	208	208	208
7. Predpristopna pomoč	3.174	3.240	3.260	3.260	3.260	3.259	3.259
Skupaj obveznostne rezervacije	93.952	97.372	97.696	97.226	95.680	95.040	94.551
Skupaj plačljive rezervacije	91.482	94.893	97.975	98.671	95.581	93.759	93.197

Vir: The Community budget. The facts in figures, str. 105.

Tabela 7: Primerjava proračunov za leti 2000 in 2001 (v mio EUR)

	Proračun 2000	Proračun 2001	Sprememba v %
Rezervacije za obveznosti			
1. Skupna kmetijska politika	40.973	44.024	7,4
2. Strukturni skladi	32.678	32.720	0,1
2.1. Strukturni skladi	30.019	30.005	0,0
2.2. Kohezijski sklad	2.659	2.715	2,1
3. Notranje politike	6.051	6.232	3,0
4. Zunanje delovanje	4.825	4.929	2,2
5. Administrativni stroški	4.724	4.939	4,6
6. Rezerve	906	916	1,1
Denarne rezerve	500	500	0,0
Rezerve za garancije	203	208	2,5
Rezerve za nujno pomoč	203	208	2,5
7. Predpristopna pomoč	3.167	3.240	2,3
Kmetijstvo	529	540	2,1
ISPA ¹¹	1.058	1.080	2,1
Phare ¹² (pridružene članice)	1.580	1.620	2,5
Skupaj obveznostne rezervacije	93.323	96.999	3,9
Skupaj plačljive rezervacije	89.441	93.780	4,9

Vira: General budget of the European Union for the financial year 2001, str. 14.

General budget of the European Union for the financial year 2002, str. 14.

¹¹ ISPA – Instrument for Structural Policies for Pre-accession (Instrument strukturnih politik v predpristopnem obdobju).

¹² PHARE – Assistance for Economic Restructuring in the Countries of Central and Eastern Europe (Pomoč za gospodarsko prestrukturiranje v državah Srednje in Vzhodne Evrope).

Tabela 8: Primerjava proračunov za leti 2001 in 2002 (v mio EUR)

	Proračun 2001	Proračun 2002	Sprememba v %
Rezervacije za obveznosti			
1. Skupna kmetijska politika	44.024	44.225	0,5
2. Strukturni skladi	32.720	33.838	3,4
2.1. Strukturni skladi	30.005	31.049	3,5
2.2. Kohezijski sklad	2.715	2.789	2,7
3. Notranje politike	6.232	6.558	5,2
4. Zunanje delovanje	4.929	4.803	-2,6
5. Administrativni stroški	4.939	5.177	4,8
6. Rezerve	916	676	-26,2
Denarne rezerve	500	250	-50,0
Rezerve za garancije	208	213	2,4
Rezerve za nujno pomoč	208	213	2,4
7. Predpristopna pomoč	3.240	3.328	2,7
Kmetijstvo	540	555	2,8
ISPA	1.080	1.109	2,7
Phare (pridružene članice)	1620	1.664	2,7
Skupaj obveznostne rezervacije	96.999	98.635	1,7
Skupaj plačljive rezervacije	93.780	95.655	2,0

Vir: General budget of the European Union for the financial year 2002, str. 14.